

Katoliški glas

Settimanale - Spedizione in abbonamento postale - Pubblicità inferiore 50%
Redazione - Uredništvo: Riva Piazzutta 18 - 34170 Gorizia - Gorica - Tel. 0481/533177 - Fax 0481/536978
Poduredništvo: 34133 Trieste - Trst - ul. Donizetti 3 - Tel. 040/365473 - Fax 040/633307 - Poštni t/rn 10647493 Zadruga Goriška Mohorjeva

TAXE PERÇUE	GORIZIA
TASSA RISCOSSA	ITALY

naš uvodnik

Manjšinski izziv

V našem prostoru in času je vedno dovolj razlogov in potreb, da se razpravlja o manjšinskem vprašanju. Pri nas je bolj ali manj vse tesno povezano: politika, kultura, socialni in ekonomski problemi, versko življenje itd. Navadno se naše razprave zaustavljajo predvsem ob naši, slovenski manjšinski problematiki, včasih tudi širši italijanski in evropski. V teh vrsticah pa se pomudimo nekoliko ob naših najbližjih manjšinskih sosedih, ob Furlanih.

Da se naša pozornost obrne prav na furlansko stvarnost v deželi, je poskrbel pravzaprav Rim sam. Znano je namreč, da je nedavno deželni svet Furlanije-Juljske krajine odobril s precejšnjo večino zakonski osnutek za zaščito furlanskega jezika in kulture. Pri tem je šlo za pomembno in tudi pogumno dejanje s strani deželnih svetovalcev in pravzaprav najvišjega deželnega izvoljenega organa samega. Vsi se še spominjamo, kako so dolga leta rimske osrednje oblasti preprečevale, da bi naša dežela razpravljala o Slovenceh ali bolje, da bi kaj ukrenila za nas s svojo zakonodajo. Vemo tudi, da ima dežela za to pristojnost, saj je prav deželni statut v svojem tretjem členu tisti, ki narekuje deželni upravi, da štiti vse državljane ne glede na jezikovne in etnične karakteristike. To pa, kar enkrat ni veljalo za Slovence, danes ne velja za Furlane.

Osrednje rimske oblasti so namreč v bistvu zavrnile ta deželni zakon (oz. ga poslale v popravke), češ da je v bistvu dežela nepristojna za manjšinsko zakonodajo, da je to pravzaprav monopol Rima. Zakaj pa ta nič ne naredi?! Ali moramo vedno z grenkobo v srcu gledati na skoraj smešno podajanje žoge z ene strani na drugo? Kdaj bo v tem oziru prišlo do resnične pozornosti in doslednosti, pa tudi uvidevnosti? To je le nekaj ne samo retoričnih vprašanj, ki pa zahtevajo določen, jasen in točen odgovor!

Furlanska jezikovna skupnost v deželi je s tem zakonom pričakovala vsaj načelno in tudi dejavno ureditev svojega vprašanja. Gotovo predstavlja veliko večino prebivalstva naše dežele (od goriške do videmske in delno pordenonske pokrajine). Na tem mestu seveda ne bomo ugotavljali, koliko je med furlanskim prebivalstvom narodna zavest živa in kakšno stopnjo ima. Gotovo je sicer zavest o kulturni in če hočemo še politični identiteti pri slovenski manjšini drugačna in tudi zgodovinsko močnejša. To pa ne pomeni, da bi zato za eno manjšino zahtevali zakonsko urejene pravice, za drugo pa ne...

Ne vemo, kakšna usoda bo še doletela furlansko zaščito. Mi smo vajeni (na žalost) na skoraj astronomske čase v pričakovanju lastnega zaščitnega zakona. Bo veljalo to tudi za Furlane in druge narodne in jezikovne skupnosti v Italiji? Pred leti je podobna negativna usoda zadela tudi Sardinco, katerim je na podoben način osrednja vlada zavrgla demokratično odobren deželni zaščitni zakon za otoško prebivalstvo.

Znani, starejši južnotirolski politik je ob nekem medmanjšinskem zborovanju na Koroškem zgovorno dejal, da se manjšinska pripadnost lahko lepo razbere z nagrobnih napisov in imen na pokopališčih. Mi pa želimo, da bi manjšinska stvarnost ne končala v sicer spoštljivem pokopališkem miru, ampak da bi predvsem živela dostojno in človeka vredno. In skrb za to je dolžnost vseh, tudi osrednjih oblasti države same.

Andrej Bratuž

Osimski sporazum in današnji odnos med Italijo in Slovenijo

Slovenci na meji dvajset let po podpisu sporazuma

Da si Italija in Jugoslavija želita priti do medsebojnega sporazuma (seveda tudi pod pritiskom svetovnih političnih velesil!), je bilo razumljivo že ob Titovem obisku v sedemdesetih letih v Rimu, kjer je ta bil gost najvišjega italijanskega predstavnika, to je predsednika republike.

Saragat je načrtovani dvostranski obisk, ki bi moral biti že leto prej, prvotno moral odložiti, ker so po rimskih ulicah istrski begunci in desničarski skrajneži na vso moč protestirali proti Titovemu obisku v Rimu. Vrstile so se hrupne manifestacije, pojavili so se napisi po zidovih rimskih ulic v starem stilu: »Tito boia«, »Ridateci l'Istria« itd. Razmere torej še niso bile zrele za tak obisk. Bile pa so naslednje leto, ko so politične sile, ezulske organizacije in drugi uspešno umirili politične strasti ezulov in desničarskih italijanskih sil.

Tokrat je Titov obisk (prvi v Italiji!) uspel. Rimsko ljudstvo je predsednika Jugoslavije sprejelo - kar se je v tistih okoliščinah dalo - kar pristrčno, italijanski oblastniki s predsednikom Saragatom na čelu so ga vidno zadovoljni sprejeli in se z njim - seveda za zaprtimi vrati - konstruktivno razgovarjali.

Tito je sprejel tudi enotno delegacijo Slovencev v Italiji: posl. Škerka, Raceta, Waltritscha in mene. Resda smo bili sprejeti v hotelu (mislim, da je bil Hilton) šele okrog polnoči, po skoro treh urah čakanja. Titovo spremstvo (Sergej Krajgher, Lidija Šentjura itd.) se nam je prizadeto opravičevalo, da sestanka ni bilo prej pač zaradi prenatrpanosti Titovih razgovorov in neodločljivih nujnosti. No, razgovor štirčlanske delegacije je bil ploden, živahen, zanimiv. S Titom smo se dolgo pogovarjali, sproščeno in konstruktivno o naših problemih, t.j. o še odprtih problemih Slovencev v Italiji, in sicer na Tržaškem, Goriškem, v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini. Tito je ves čas pozorno sledil in dokazal, da je bil s problemi zelo na tekočem.

Primorski dnevnik je pisal, da je Tito vprašal, kje da je predstavnik beneških Slovencev. Ni bilo tako. To je vprašal Krajgher; dobro je vedel, zakaj ni beneškega predstavnika, ker so pač socialisti in SKGZ izbrali drugače. Tito je temu vprašanju le radovedno prikimal.

Titov obisk v Rimu je bil torej uvertura v dokončni sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki se je končno sklenil 10. novembra 1975 v Osimu. Podpis v Osimu je kronal dolgotrajna pogajanja med obema stranema, bil pa je še nekaj več, upal bi si reči, da zgodovinskega pomena: prvič v svojem obstoju sta Italija (nastala 1861) in Jugoslavija (nastala 1918) bili akterki v medsebojnih mednarodnih odnosih in se med seboj sporazumeli brez direktnega varuštva drugih političnih velesil. Zunanja ministra Rumor in Minić sta prvič odprla res novo stran v medsebojnih odnosih. Vse, kar je prvič, pa je tudi tvegano; zato se ni čuditi, da je bil dogovor sklenjen v bistvu v skorajda strogi tajnosti. Tržaška in istrska (beganska) javnost sta bili postavljeni pred

izvršeno dejstvo. Tako tudi mi Slovenci. Upam si trditi, da smo vsi čakali, da bo vprašanje meje enkrat za vselej rešeno. Tudi želeli smo si tega, saj je postajal spor okrog markacijske črte oz. meje že nevaren za obe strani. Tito si je močno želel urediti to vprašanje; italijanske demokratične sile tudi, saj je od konca vojne preteklo že skoro trideset let in je bilo nevarno v Evropi imeti še vedno odprte mejne spore.

Slovenci smo torej iskreno pozdravili dokončno rešitev vprašanja meje, Italijani manj. Oboji pa smo se čudili novemu dejstvu: načrtu o mednarodni industrijski coni. O tej ni nihče prej ne vedel ne slutil. Italijani so zagnali zaradi

nje vik in krik, mi Slovenci pa smo bili najprej začudeni, nato pa zaprepasčeni. Slovenska skupnost se je v deželnem in raznih občinskih svetih takoj postavila proti tako načrtovani industrijski coni na Krasu.

Nekoliko drugače pa je bilo z vprašanjem zaščite Slovencev v Italiji in Italijanov v Istri. V tem vprašanju smo glede osimskih sporazumov posebej Slovenci v Italiji ostali odprti ust. V njih ni bilo jasne in natančne besede o zaščiti Slovencev v Italiji. Zgolj sklicevanje na londonški memorandum je bil za nas vse prej kot zadosten, kaj šele zadovoljiv.

Drago Štoka

(dalje prihodnjič)

V tej številki lahko preberete:

- str. 2 Italijanska Cerkev z zaupanjem v Palermo
- str. 3 Mi smo mi (2.del)
- str. 4 Prvi zgodovinar na Goriškem
- str. 5 Likovni svet Borisa Zuliana
- str. 6 Štandreška župnija praznuje
- str. 7 Hvaležnica pri sv. Justu

Ob življenjskem jubileju nadškofa Alojzija Šuštarja

Ta teden je v torek, 14. novembra, slovenska Cerkev v domovini, zamejstvu in izseljenstvu obhajala življenjski jubilej nadškofa in metropolita dr. Alojzija Šuštarja. Ta dan smo se ga spomnili v svojih molitvah,

toda prav je, da se ga spomnimo tudi z besedo.

Nadškof Šuštar se je rodil v Trebnjem na Dolenjskem dne 14. novembra 1920. Osnovnošolske in gimnazijske študije je opravil doma oz. v Ljubljani. Po maturi je

stopil v ljubljansko bogoslovje. Ko so leta 1941 zasedli Slovenijo Nemci in Italijani, je tedanji škof msgr. Gregorij Rožman poslal skupino bogoslovcev v Rim v Germanik; med temi je bil tudi Alojzij Šuštar.

V Rimu in v Švici

V Rimu je študiral teologijo na Papeški univerzi Gregorijani. V mašnika je bil posvečen 27. oktobra 1946, seveda brez prisotnosti domačih, saj so takrat bile meje SFRJ hermetično zaprte. Po doseženem doktoratu leta 1949 ni mogel v svojo škofijo, zato se je odločil za Švico. Tam so ga sprejeli v Churu v Švici in mu poverili pouk moralne teologije na visoki bogoslovni šoli. Tu se je vživel in postal član domačega klera. Škof mu je zaupal, tako da je bil imenovan za škofovega vikarja in tajnika Evropske škofovske konference. Kot tak se je seznanil s škofi zahodne Evrope.

Jubilant nadškof Alojzij Šuštar s svetim očetom

(dalje na 2. strani)

Ob življenjskem jubileju...

(dalje s prve strani)

Vrnitev v domovino

Vse je kazalo, da bo ostal v Švici, ko so se v Ljubljani spomnili nanj in ga povabili, naj se vrne v domačo škofijo. Časi so bili tudi politično zreli; tako se je dr. Šuštar leta 1977 vrnil v Slovenijo in postal član stolnega kapitlja v Ljubljani ter predavatelj moralne teologije na teološki fakulteti (1977-1980). Leta 1980 je umrl nadškof Pogačnik in sv. oče je 23. februarja 1980 imenoval dr. Šuštarja za ljubljanskega nadškofa; posvečen je bil v ljubljanski stolnici 13. aprila istega leta. Letos obhaja torej jubilej 75-letnico rojstva in 15-letnico škofovskega posvečenja in vodstva ljubljanske nadškofije.

Nadškof in metropolit

Za časa njegovega vodstva ljubljanske škofije se je zgodilo marsikaj pomenljivega. Škofje Slovenije, ki so bili člani Jugoslovanske škofovske konference, so se l. 1983 osamosvojili in ustanovili lastno škofovsko konferenco. Člani te konference so škofje Ljubljana, Maribor in Koper. Nadškof Šuštar je predsednik Slovenske škofovske konference. Ta je postala pomemben dejavnik samostojne slovenske države. Da je Cerkev močna podpora slovenske državne samostojnosti, je izpričal tudi Vatikan, ki je prvi mednarodno priznal samostoj-

nost Slovenije in imenoval papeškega nuncija s sedežem v Ljubljani.

Prizadevanje za narodno spravo

Nadškof Šuštar je doživel izboljšanje odnosov med civilno družbo in Cerkvijo v Sloveniji, padec komunistične diktature, osamosvojitve Slovenije in prve demokratične volitve. S tem je Cerkev laže zadihala in se lahko bolj sproščeno posvetila dušnemu pastirstvu. Da bi to še bolj steklo, so v nadškofiji pripravili škofijsko sinodo, dosegli vrnitev in odprtje zavoda sv. Stanislava v Senti. Posebno pa si je nadškof Šuštar od vsega začetka prizadeval za spravo med Slovenci. V tem oziru je nadaljeval prizadevanje nadškofa Pogačnika. Tako je Slovenska škofovsko konferenca dne 13. marca 1990 izdala posebno *Izjavo o narodni spravi*. Med drugim piše: *Umiritev je cilj, za katerega se zavzema Cerkev po svojih najboljših močeh in hoče iskreno sodelovati z vsemi, ki jim je pri srcu. Vendar pomiritve ni mogoče ukazati ali izsiliti. Pot k njej je edinole sprava. Pri spravi je treba najprej upoštevati spravo z mrtvimi in nato z živimi. Sprava med živimi pa je izredno zahtevna in težka naloga. Pomemben javni korak k temu je storil že pokojni nadškof in metropolit dr. Jože Pogačnik,*

ki je na veliki četrtek leta 1977 javno priznal tudi krivdo Cerkve in v imenu Cerkve prosil za odpuščanje vse, ki so jim kristjani prizadeli kaj hudega, in v imenu Cerkve odpustil vsem, ki so kristjanom in Cerkvi prizadeli kakšnokoli zlo.

Delno spravo z mrtvimi je nadškof doživel, ko je lahko nemoteno in javno opravil sv. mašo za pobite domobrance in druge žrtve ob breznju v Kočevskem Rogu. Ni pa še doživel podobne geste od nasprotni strani, tako da bi ta vsaj delno priznala svojo zmotu. Saj je proglasila za »izdajalce« tudi otroke, krščanske žene in dekleta, verne fante in duhovnike, ki niso nikoli imeli v rokah puške ali noža. »Izdajalci« so samo zato, ker so jih brez krivnice, podobno kot so za »izdajalce« proglasili farizeji Kristusa. »Hujša naš narod in brani cesarju dajati davek,« so ga tožili pred Pilatom.

Ob jubileju želimo nadškofu, da bi doživel vsaj del resnične sprave med živimi in da bi častno opravil še drugo težko nalogo, namreč obisk sv. očeta v Sloveniji prihodnje leto meseca maja. Naj mu Bog in Marija Pomočnica z Brezij dasta dočakati še ta dva velika dogodka. Zato mu vsi iz srca kličemo: *še na mnogaja ljeta!*

K. Humar

Italijanska Cerkev z zaupanjem v Palermo

Italijanska Cerkev se pripravlja na pomembno zborovanje: od 20. do 24. novembra se bodo zbrali v Palermu škofje, duhovniki, redovniki i redovnice, delegati vseh 236 škofij, laiki, zastopniki organizacij, gibanj, skupnosti, številni povabljeni. Računajo, da bo vseh udeležencev nad tri tisoč. K sklepu zborovanja bo prišel tudi sv. oče Janez Pavel II. Zbrali se bodo, da skupno razmislijo o temi zborovanja: *Evangelij krščanske ljubezni za novo italijansko družbo*. Zbrana bo nekako vsa italijanska verna družba. »Sestavili bomo razširjeno snidenje: duhovno snidenje, toda resnično, kot je resnična skrivnost občestva svetnikov,« piše v uradnem povabilu Italijanske škofovske konference. »Srečali se bomo ob evangeliju ljubezni, ki je v prvi vrsti oseba Kristusa križanega, ki nam je razodel, da je Bog jubezen« (Jan 4).

Delo na zborovanju bo posvečeno petim področjem: to so kultura in družbena občila; socialna in politična zavzetost, posebna skrb do revežev, problem družine in mladinska problematika. O posameznih temah bodo razpravljali najprej v posameznih krožkih in skupinah. Sklepe in praktične napotke bodo predložili v odobritev skupščini Italijanske škofovske konference. Na ta način bodo sklepi škofovske konference sad skupnega dela cerkvene hierarhije in laikov.

Škof Bellomi o Palermu

Tržaški škof Lovrenc Bellomi je v zvezi z bližajočim se 3. srečanjem italijanskih Cerkva v Palermu od 20. do 24. novembra, pozval vse vernike, zlasti pa župnike in ostale duhovnike, naj v nedeljo, 19. novembra, molijo za delegate, ki se bodo srečanja udeležili, in za srečanje samo. Molijo naj tudi za to, da se v srcih prebudijo občutki za soodgovornost in soudeleženo, da bi se na ta način vsi vedno bolj odpirali glasu Duha, ki govori Cerkvam in obnavlja vse stvari.

V Palermu bo prisotna tudi delegacija iz tržaške škofije, ki ji bo načeloval škof Bellomi. Ta delegacija bo predstavljala tržaško Cerkev, vendar, pravi škof v svojem sporočilu, mora biti pri tem soudeležena celotna škofijska skupnost.

CERKEV V SLOVENIJI

Seja Slovenske škofovske konference

Nov nuncij, vatikanska delegacija, jubilejni zbornik za Šuštarja

Slovenska škofovsko konferenca je imela svojo 27. redno sejo v ponedeljek, 13. novembra, v Ljubljani. V ospredju zasedanja so bile tri pomembne stvari. Slovenski škofje so v svoji sredi pozdravil novega apostolskega nuncija v Republiki Sloveniji nadškofa dr. Edmonda Farhata in se z njim pogovarjali o pripravi na papežev obisk in o drugih aktualnih vprašanjih.

Škofje so se srečali tudi s posebno vatikansko delegacijo pod vodstvom patra Tucija, ki je pristojna za določitev poteka papežev obiska v Sloveniji. Ugledni gostje so bili pri skupni mizi ob rojstnem dnevu ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Alojzija Šuštarja, predsednika SŠK.

Slovenska škofovsko konferenca je nadškofu dr. Aloj-

ziju Šuštarju ob življenjskem prazniku pripravila jubilejni zbornik *Božjo voljo spoštovati*, ki mu ga je z najboljšimi željami izročil podpredsednik SŠK škof dr. Kramberger. Voščilom sta se pridružili tudi Mohorjeva družba Celje in založba Družina ter slavljenču podarili dve publikaciji: nadškofov intervju *Pogovor v vinogradi* in knjigo papeževih nagovorov *Sinovom in hčeram plemenitega naroda*.

V nadaljevanju seje so škofje obravnavali še več vlog in dopisov. Seznanili so se o načrtih za mednarodni simpozij ob izidu novega prevoda Svetaga pisma prihodnje leto. Govorili so o stanju duhovniških poklicev pri nas, da bi odgovorili na vprašalnik iz Rima.

Anton Štrukelj
tajnik SŠK

Palermo se pripravlja na vsedrjavno zborovanje od 20. do 24. novembra na temo *Evangelij krščanske ljubezni za novo italijansko družbo*.

»In če strpnost ne zadostuje?«

Predavanje v centru Stella Matutina

Sprava je ena izmed glavnih razsežnosti predloga duhovne rasti, ki jo ponuja center Stella Matutina. To temeljno, življenjsko vprašanje človeka in družbe vzbuja v sodobnem času in našem prostoru posebno pozornost iz različnih zornih kotov. V vseh svojih različicah je sprava skupna tema raznih pobud, bodisi na mednarodni ravni kot na državni in krajevni. Kljub temu ostaja neka osnovna razklanost med pojmovnim pristopom k spravi in njenim konkretnim vsakdanjim utelešenjem. Besede različnih poslanic se ne odražajo v konkretnem človeškem obnašanju, še posebno v njegovih medčloveških odnosih. Tako ostaja sprava odprto in nerešeno vprašanje.

Obenem je veliko govora o strpnosti, vzdušju strpnosti, kulturi strpnosti itd. Še posebno je ta beseda rabljena pri obravnavi tem o odnosih med različnimi narodnostmi in rasami. Zadnje čase pa se vse

bolj pojavlja tudi znotraj političnih obravnav. Toda kaj pomeni biti strpen? Kaj o tem mislijo kristjani? Ali zadostuje strpnost v današnjem svetu, družbi, moderni in postmoderni kulturi?

Na to temo bo osredotočeno predavanje p. Marka I. Rupnika, ki bo potekalo v soboto, 25. novembra, v centru Stella Matutina, z začetkom ob 20.30. Naslov predavanja bo *In če strpnost ne zadostuje?* Predavanje ima teološko-duhovno vsebino; isto predavanje bop. Rupnik imel na vsakoletnem Teološkem tečaju na Teoloških fakultetah v Ljubljani in Mariboru.

Kdor želi, se lahko udeleži darovanja sv. evharistije, ki bo v kapeli centra ob 20. uri. Med mašo bo izročeno p. Ginu dalla Vecchia darilo skupnosti Stella Matutina v zahvalo za vse, kar je naredil kot predstojnik, duhovni vodja in še posebno kot iskren prijatelj in zgled v veri.

jč

33. navadna nedelja

Naše Potemkinove vasi

Silvester Čuk

Pred dobrimi dvesto leti je umrl ruski državnik in vojskovodja Grigorij Potemkin, ki je bil ljubljeneec in (ljubček) tedanje vladarice Katarine II. Leta 1783 je Rusiji priključil polotok Krim v Črnem morju. Ko je carica Katarina štiri leta pozneje obiskala Krim, je Potemkin dal ob poti, kjer se je peljala, postaviti kuliše, na katerih so bile naslikane vasi s kmeti, s čredami in pastirji, da bi vladarico prepričal o blagostanju, ki vlada v tej pokrajini. Carica, ki je to gledala bolj od daleč, je bila prepričana, da so to resnične vasi in je svojega vrlega ministra na vso moč pohvalila. Dejanjsko bi Potemkin zaslužil najstrožjo grajo in kazen, saj je svojo vladarico prevaredal. Te »Potemkinove vasi« so prišle v pregovor: pomenijo slepilo, prevaro, pesek v oči. Ob tej zgodbi se morda malo nasmehnemo, le malokateremu od nas pa pride na misel, da večkrat tudi mi ravnamo kot ta Potemkin: skrbimo za lepo zunanost ali fasado, da bi ljudje mislili, kako dobri in

pošteni smo, v ozadju - po naših domovih, družinah pa tudi v naših srcih - pa ni vse tako lepo in pohvale vredno. Vsi smo bolj ali manj nagnjeni k dvoličnosti: en obraz imamo za ljudi, drugega pa za vsakdanje življenje v domačem okolju.

Boga ne moremo varati, on vidi »za kulise«. Vse »Potemkinove vasi« bodo podrtje ob koncu časov, ko pride »dan Gospodov«, ki ga napoveduje prerok Malahija. V tem odlomku, izbranem za prvo berilo današnje nedelje, poroča, kako bo Bog sodil nas ljudi: tisti, ki so v svojih delih trdni, solidni, katerih življenje je prepojeno s sokom ljubezni, bodo obstali; kdor pa je suh, se pravi, brez ljubezni, bo zgorel kakor slama. Prav gotovo drži: marsikaj, kar se nam zdaj zdi strašno pomembno, postane čisto majhno, če to presojava v luči večnosti. Dovolj je, da stopimo na pokopališče in se malo zamislimo. Kako silno so se nosili nekateri, ki so tam pokopani in so zdaj v smrti izenačeni s tistimi, ki so jih morda v življenju gledali zviška, jih zaničevali, jim delali krivico. Svetniki so imeli

dragoceno življenjsko vodilo, ki je tudi nam na razpolago: živeti je treba pod vidikom večnosti.

Apostol Pavel v drugem berilu, vzetem iz njegovega drugega pisma Tesalonicanom, poziva k poštenemu delu. Lenoba je nekaj zelo neljubega Bogu, tudi če si nadeva krinko svetosti in pobožnosti. Evangelist Luka je zapisal Jezusove besede, ki se nanašajo na konec sveta. Nekateri sekte, ki samovoljno razlagajo Sveto pismo, napovedujejo konec sveta s točno letnico. Že večkrat so se ušeli, zato jim tudi za prihodnje napovedi ne moremo in ne smemo verjeti. Pač pa se lahko trdno zanesemo na Jezusovo navodilo, naj nas ne bo strah, ker nam brez božje dopustitve niti las z glave ne bo padel. To pomeni: prav nič se ne bo zgodilo brez njegove dopustitve, prav nič ne bo propadlo, četudi nima večje vrednosti od lasu na glavi. Drugo navodilo pa je obljuba: s svojo stanovitnostjo si boste pridobili življenje. Večno življenje!

POGLED V SLOVENIJO

Naše kmetijstvo ob sproščanju trgovine med državami

V aktualnem političnem besednjaku v Sloveniji se kar naprej ponavljajo kratice raznih mednarodnih organizacij, v katere naj bi se naša država vključevala. Gre zlasti za Evropsko unijo, ki je očitno največji cilj Slovenije; zaradi nesporazumov z Italijo pa najbrž ne bo kmalu dosežen. Dosedanji slovenski veleposlanik v Italiji Marko Kosin celo napoveduje, da naša država do leta 2000 ne bo postala niti pridružena članica Evropske unije. Izkušnje kažejo, da države, ki se ne vključujejo v velika mednarodna okolja in organizacije, doživljajo pretrese in imajo težave, čeprav so gospodarsko mnogo bolj razvite kot pa je Slovenija. Najbolj znan je primer Švice, ki se je odločila za izolacijo od mednarodnih gibanj in popolno samostojnost na raznih področjih. Pri nas pa prevladuje spoznanje, da smo zmeraj bili del Evrope, od katere nas je sicer za nekaj desetletij odvrnil prejšnji režim, zdaj pa bi se vanjo radi čimprej ponovno vključili. Tudi zaradi tega v slovenskem gospodarstvu naraščajo prizadevanja za kakovost dela, proizvodnje in poslovanja; uvajanje modernih spoznanj in tehnologij v industrijo, javne oz. družbene dejavnosti; skratka za uresničevanje mednarodnih

standardov in meril. Tudi če Slovenija še ne bo kmalu sprejeta v Evropsko unijo, moramo biti pripravljeni na vključevanje v razne integracijske procese.

Na poti v svet in mednarodne tokove pa seveda ne morejo biti žrtvovane posamezne dejavnosti, ki so tudi del naše tradicije. Zdej je aktualna razprava o priključitvi Slovenije k CEFTI, to je k Srednjeevropskemu združenju svobodne trgovine. Gre za organizacijo, ki jo sestavljajo Madžarska, Češka, Slovaška in Poljska. Osnovna značilnost CEFTI je, da so gospodarske izmenjave med državami članicami povsem sproščene, tako kot da meje med njimi ne bi obstajale. Toda to je sporen režim, posebej za kmetijstvo. Če bi bil uvoz kmetijskih pridelkov iz omenjenih držav v Slovenijo popolnoma prost, bi to pomenilo pravo katastrofo. Uvažali bi namreč kmetijske pridelke in izdelke živilske industrije, ki so v državah članicah CEFTI za okrog 20 do 30 % cenejši kot v Sloveniji, s čimer bi naše kmetijstvo začelo propadati. Kmetijski strokovnjaki opozarjajo, da bi v kratkem času uničili več kot dve tretjini slovenskega kmetijstva, polja pa bi začela zaraščati trava. Predsednik ocenjuje, »da bi se po zadušitvi podeželja zadušila tudi mesta«.

Kaže, da je nevarnost takšne sprostitev trgovine s kmetijskimi pridelki in izdelki živilske industrije, za Slovenijo za sedaj odstranjena. Z državami članicami CEFTI je bil namreč dosežen sporazum, po katerem bo Slovenija z vsako posebej sklenila dvostranski sporazum o obsegu in značaju sproščene trgovine s kmetijskimi pridelki in izdelki živilske industrije. To pomeni, da bo Slovenija 26. novembra sicer podpisala sporazum o polnopravnem članstvu v CEFTI (uveljavljen bo 1. januarja leta 1996), hkrati pa bo z omenjenimi dvostranskimi sporazumi zaščitila svoje kmetijstvo in živilsko industrijo.

Kljub sporazumu o vključitvi v Srednjeevropsko združenje svobodne trgovine, pa je zadeva lahko še sporna za kmetijstvo v vseh njegovih razsežnostih. Kmetje so namreč kljub pojasnilom vlade in kmetijskega ministra Jožeta Osterca, da sporazum našega kmetijstva ne bo prizadel, nezaupljivi. Zaradi tega bodo o vključitvi Slovenije v CEFTO najbrž razpravljali na posebni seji Državnega zbora.

V našem rednem tedenskem pregledu najpomembnejših dogodkov v Sloveniji ponovno omenjamo pobudo za odvzem državljanstva osebam, ki so slednje pridobili po 40. členu

zakona o državljanstvu. V javnosti se čedalje bolj uveljavlja spoznanje, da pravic, ki so bile pridobljene z zakonom, ni mogoče odvzeti. Vendar pridržki do mnogih državljanov, ki niso Slovenci, ostajajo. Ugotavljajo, da je v številnih primerih državljanstvo bilo pridobljeno na nezakonit način. Zdej bodo opravili revizijo takih primerov. Po nekaterih informacijah je državljanstvo že bilo odvzeto 2300 osebam, postopek proti 300 nadaljnjim primerom pa še poteka. Iz specializirane revije Sled, ki jo izdajajo tudi ob sodelovanju ministrstva za notranje zadeve, povzemamo podatek, da imajo pristojni organi v postopku še več kot 9 tisoč vlog za pridobitev slovenskega državljanstva. Poudarjeno je, »da je številka velika predvsem zato, ker reševanje vlog zaradi strogih predpisov terja precej preverjanj in ker je za to pristojna služba ministrstva za notranje zadeve preobremenjena«. Za nas Slovence pa je posebno važno tisto glede državljanstva, kar je še zapisano v omenjeni reviji, »da si namreč v ministru za notranje zadeve prizadevajo, da prednostno rešujejo vloge proslincev, ki so Slovenci po rodu, rojeni v Sloveniji in pri nas živijo, ali pa so poročeni s slovenskim državljanom.«

F.Z.

Reforme, sodstvo in polemike

Reforme ali volitve? To je vprašanje, s katerim se že dolgo ukvarjajo politični krogi v državi, državljani pa so že davno nehali ugibati, kaj se bo zgodilo v naslednjih mesecih. Čeprav postaja ta igra že dolgočasna, pa vendarle razkriva vso globoko krizo, ki je izbruhnila, ko so prišle na dan prve afere brezkončne verige podkupovanj, s katerimi je obdana vsa italijanska družba. Razkrivanje teh afer je sprožilo nekakšno kolektivno izpraševanje vesti, a je ostalo dokaj površinsko. Dalo pa je veliko zagona in občutek oblasti sodnikom oz. preiskovalcem, ki so v zadnjih treh letih sprožili toliko postopkov, da jih ne bodo rešili v prihodnjem desetletju.

In prav tu je šibka točka sicer načelne moralizatorske vneme sodnikov, ki tudi morajo (po zakonu) upoštevati vsako obtožbo, tudi če prihaja iz ust t.i. skesancev iz vrst mafije. Pravico preganjati kršilce zakonov pa morajo opravljati diskretno vsaj do trenutka, ko ne končajo preiskave in sprožijo formalni sodni postopek. Ponavadi pa se zadeve razvejo bliskovito, sledijo reakcije in brezkončne, žolčne polemike, v katerih nihče ne meri besede. Zaradi vsega tega je predsednik republike Scalfaro s predsednikom obeh vej parlamenta pozval vse akterje javnega življenja, naj se pri tem držijo pravil civilne družbe, da se ne bi zadeve izrodile. Glede na izkušnje pa se bojimo, da bodo vsa ta vabila in pozivi kaj malo zalegli, ker je ozračje zastrupljeno že prek vsake normalne meje.

-S

Mi smo mi... (2. del)

Osnovno sporočilo, ki ga je predsednik SKGZ Palčič dal v svojem govoru na zasedanju glavnega odbora krovne organizacije, je bilo, da je SKGZ v preteklosti delala, kot ji je stvarni politični položaj narekoval, da je tako bilo prav in da zdaj hoče s takim načinom nadaljevati. Ob tem pa seveda niti znaka avtokritike (to bi bilo v boljševiškem slogu, ki zdaj ni več v modi) niti odgovora na številne kritike in očitke, ki na vodstvo SKGZ prihajajo z desne in leve. Nasprotno, Palčič brani svojo (SKGZ-jevsko) monopolno kontrolo nad Primorskim dnevnikom z megle no zgodovinsko danostjo, profesionalnostjo in podjetništvom. To so vse »lastnosti«, ki so SKGZ tuje: SKGZ ni edini dedič narodnoosvobodilnega boja, profesionalnost se ponavadi pripisuje uslužbencem, podjetništvo pa je tesno povezano z lastništvom. Lastništva pa nikakor ni mogoče »odlepiti« od slovenske države. Če je zdaj potrebna vsota treh milijard in pol lir letne pomoči, je sorazmerno toliko bilo potrebno tudi v preteklosti. Če to pomnožimo s petimi desetletji izhajanja Primorskega dnevnika, dobimo številko, iz katere bomo lahko takoj razbrali ime lastnika. Nekoliko skromnosti bi si predsednik SKGZ vendarle lahko privoščil ob osnovnem spoznanju, da bi brez pomoči socialistične Jugoslavije danes ne bilo ne SKGZ, ne Primorskega dnevnika, ne Saftija, ne... Taka skromna drža je predsedniku SKGZ tuja, pač pa ga boli, da obstaja ustanova, ki se vplivu njegove krovne organizacije vendarle izmika. Obregne se ob slovenski radio in TV v Trstu. Takole je dejal: *Tam je, kot vsi dobro vemo, še vedno dominantna vloga ene same strankarske komponente resnično anahronističen, neupravičen ostanek »hladne vojne«, ki ne zdrži primerjave z*

nobenim splošno uveljavljenim načelom o vlogi in oblikovanju javnih radijskih in televizijskih programov. Z radia se dosedaj še nihče ni oglašil ne iz programskega ne iz časnikarskega oddelka in tudi mi ne bomo nepoklicano branili ugleda in korektnosti RAI-a in njegovih slovenskih uslužbencev. Toda, če bi Palčič kdaj poslušal slovenske oddaje tako na radiu kot na TV, bi danes moral gladko priznati, da je približno polovica vseh, ki oblikujejo radio in TV Trst, iz SKGZ-jevskega vplivnostnega okolja. To je stvar RAI-a in njegovih izbir, toda Palčiča verjetno moti, da so pri RAI-u svobodni in neodvisni od njegove krovne organizacije.

V zvezi s Primorskim dnevnikom je Palčič razkril tudi načrt novega lastništva, pri čemer pa je postavil jasne ideološke meje, kdo se sme približati dnevniku, ki predstavlja še zadnje vplivnostno sredstvo v rokah SKGZ, saj gospodarstvo uhaja iz nadzorstva in postaja vse bolj domena prostega tržišča in svobodne konkurence. Zato tudi poziv vsem »naprednim« strankam in celo katoličanom, naj se združijo pod okriljem SKGZ, da bi se skupaj bojevali proti nacionalizmu. S tem ustvarja Palčič vtis, da ostale komponente slovenske manjšine netijo nacionalizem in spodbujajo konfliktnost med Slovenijo in Italijo. S tem dokazuje, da ima dosti domišljije.

Omenjeni Palčičev govor ni bil potreben, ker bo še otežil odnose v manjšini. Njegova ozkost in objektivnost ter neutemeljenost mnogih njegovih misli bodo še otežile, če ne onemogočile tistega dialoga, ki je potreben vsaki družbi, toliko bolj slovenski manjšinski skupnosti v Italiji, ki jo tare že dovolj drugih problemov in težav. Da se ne bodo še druga pogorišča pridružila tistim, ki ostajajo za SKGZ-jem.

-S

IZ BENEŠKE SLOVENIJE

Začnimo v Reziji. Občinska uprava, ki jo vodi Luigi Paletti, in kulturno društvo **Rozajanski dum** prirejata letos že šestič niz informativnih večerov o rezijanski kulturi in izročilu. Na srednjih šolah se od 10. t.m. dalje odvija vrsta predavanj o tej svojevrstni realnosti, za katero se zanimajo jezikoslovci, muzikologi ter etnografi iz cele Evrope. Sodelujoči raziskovalci bodo poglobili več aspektov tega sveta od etnomuzikologije do toponomastike, od problema izseljenstva pa do potrebe po muzeju v tej dolini. Lahko dodamo, da je pobuda seveda vredna pohvale, vendar ostaja simboličnega značaja, če se temu ne dodajo nujna prizadevanja za zaščito osnovnih človekovih pravic, kakršna je pravica do dela.

Slovenski jezik bo odslej prisoten tudi v Palmanovi. Gre sicer v glavnem za potrebo trgovskega središča, ki se zaveda svoje jezikovne pomanjkljivosti v odnosih do slovenskega kupca, vendar lahko predstavlja podlago za prihodnje tudi kulturno sodelovanje s Slovenijo. Tečaj prireja Zavod za slovensko izobraževanje s pomočjo tamkajšnje občine, vodila pa ga bo učiteljica dvojezičnega centra Sabina Tedoldi.

Ista ustanova mora tudi letos poskrbeti za pouk slovenskega jezika tistim dijakom, ki so dopolnili osnovno šolo in obiskujejo špetersko srednjo šolo. Obenem je treba dodati, da poteka popoldanski tečaj v prostorih dvojezične šole, kajti šolske oblasti niso s tem v zvezi nič ukrenile.

Premaknimo se na politično področje: Prodijsvo gibanje raste tudi v naši deželi. Konec meseca se bo namreč 80 odborov srečalo v Pozzuolu del Friuli na svojem prvem deželnem posvetu; ob bližajočih se volitvah bo govor predvsem o kandidatih in raznih strategijah v volilnih okrožjih. Sodelovala bosta tudi predstavnika iz Nadiških dolin, in sicer Gabriele Blasutig ter Jole Namor, ki načeljujeta temu odboru že od samega nastanka Prodijsve oljke. Potrebe in probleme teh krajev bo odbor predstavil tudi na treh informativnih večerih, na katerih bo govor o specifični tega območja ter predlogih za njegov gospodarski preporod. Problem je namreč zelo aktualen, kajti dve največji beneški industrijski podjetji Veplas in Hobles s slovenskim kapitalom ter slovensko delovno silo se spopadata s hudo finančno krizo, vezano predvsem na dejstvo, da je njun večinski lastnik SAFTI v težavah. Velik delež za to stanje ima tudi komisarska uprava na Kmečki banki, nenazadnje pa zahodna Evropa doživlja splošno produktivno krizo. Kakorkoli, dejstvo je, da grozi tem podjetjem likvidacija, kar pomeni izgubo delovnega mesta za veliko število beneških družin. Dejstvo, da predstavljajo delovna mesta obenem življenje teh dolin, mislim, da je vsem očitno.

Erika Jazbar

SSk ob 20-letnici Osima

Dvajset let po podpisu osimskih sporazumov se za slovensko manjšino v Italiji ni spreminilo skoraj nič. Taka je v bistvu ugotovitev stranke Slovenske skupnosti, ki je v četrtek, 9. novembra, na tržaškem sedežu tiskovne agencije ANSA priredila dobro obiskano tiskovno konferenco ob 20. obletnici tega še zlasti za nas zelo pomembnega dogodka. Prisotni so bili deželni predsednik Marijan Terpin, deželni tajnik Martin Breclj, podpredsednik Branko Černic ter član deželnega vodstva in pokrajinski predsednik stranke za Tržaško dr. Jože Škerk.

Na tiskovni konferenci so voditelji SSK predstavili daljše pismo - o njegovi vsebini je spregovoril tajnik Breclj - ki so ga naslovili na vse najvišje predstavnike italijanske države, od predsednika republike Scalfara in premiera Dinija do predsednikov obeh vej parlamenta Pivettijev in Scognamiglia, pa tudi novemu predsedniku deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Robertu Cecottiju. V pismu so obravnavani nerešeni problemi slovenske manjšine v Italiji 20 let po podpisu osimskih sporazumov, in sicer od pomanjkanja zakonske zaščite, kot je predvideno v 6. členu italijanske ustave, od globalnega zaščitnega zakona do negativ-

Predstavniki SSK za omizjem (Foto Kroma)

nih učinkov, ki jih ima pomanjkanje pravnega statusa na manjšino in njene ustanove, ter do pogajanj med Slovenijo in Italijo. SSK v pismu zahteva tudi minimalno zajamčeno zastopstvo za manjšino v izvoljenih telesih, tekstu pa je na koncu dodana primerjava stopenj zaščite, ki jih uživajo italijanska manjšina v Sloveniji, nemška na Južnem Tirolskem in slovenska v Italiji.

Predstavniki SSK so na tiskovni konferenci tudi izrekli priznanje italijanskemu sodstvu, ki je zlasti v zadnjih časih dalo zahtevam Slovencev v Italiji marsikdaj prav. O tem aspektu je spregovoril dr. Jože Škerk: navezal se je na vrsto razsodb, ki sta jih v zadnjih treh letih sprejela Deželno upravno sodišče F-JK in Ustavno sodišče. Te, je dejal Škerk, so zakonske in pravne predpostavke, na podlagi katerih bi morali slovenski manjšini zagotoviti, da je prisotna pri upravljanju teritorija, na katerem živi, da lahko rabi svoj jezik v odnosu z oblastmi, da lahko ohrani svoje pomembne kulturne in gospodarske ustanove.

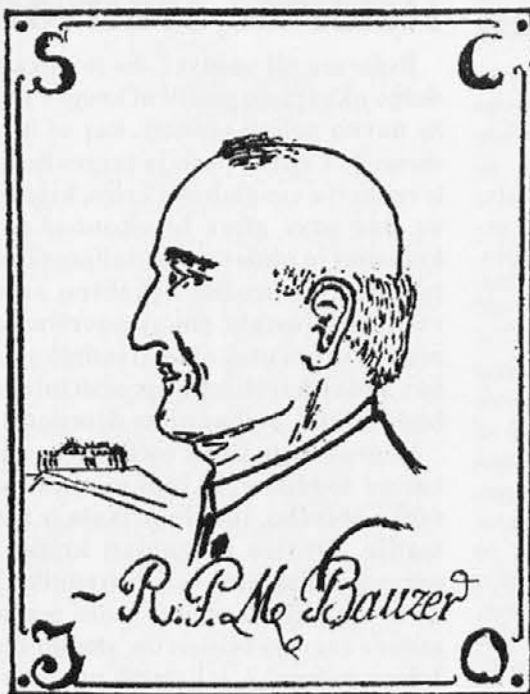
(iž)

Prvi zgodovinar na Goriškem

400-letnica rojstva p. Martina Bavčerja iz Sela na Vipavskem

Ob koncu prejšnjega tedna so v Selu in Vipavskem križu počastili spomin na zgodovinarja, patra jezuita Martina Bavčerja. To pomembno, vendar pa v javnosti skoraj neznano osebnost, so prvič obravnavali na znanstveni in strokovni ravni. Za predstavitev našega rojaka so se najbolj zavzemali zgodovinar in kulturni delavec Stane Bačar iz Ajdovščine, zgodovinar dr. Branko Marušič iz Solkana in Slavica Plahuta, direktorica Goriškega muzeja.

Šele nedavno je goriški zgodovinar dr. Luigi Tavano v Rimu pri pregledu nekih virov ugotovil, da je bil Martin Bavčer rojen v Selu na Vipavskem. Sicer pa je bil Bavčer še za časa svojega življenja deležen nekaterih kritik in neugodnih ocen tedanjih poklicnih zgodovinarjev. Tako je zgodovinar Anton Tomaž Linhart leta 1788 menil, da Bavčer »dela brez načrtov, brez povezave dogodkov, ki so le v časovnem zaporedju, nekritično, s svojim poklicem in času pri-

Martin Bavčer je bil rojen 11. novembra leta 1595 v vasi Selo, kar pa so šele nedavno ugotovili v nekem rimskem arhivu. Prej je veljalo, da bi bil Bavčer lahko rojen v Selu, Solkanu, Škofji Loki ali pa v Palkovšah pod Vipavskim križem. Zgodovinarje priznava, da je bil ta jezuit prvi zgodovinar na Goriškem. Več njegovih del se je izgubilo, nekaj rokopisov pa imajo v izvirnikih ali v kopijah v raznih knjižnicah, tako tudi v Gorici, Ljubljani in Novi Gorici.

Martin Bavčer je pisal v latinskem jeziku, njegovi najpomembnejši deli pa sta *Kronika in pregled goriških grofov in goriške grofije* ter *Zgodovina Norika in Furlanije*. Slednje je v slovenskem jeziku oz. prevodu prvič izdal leta 1975 naš rojak Zdravko Jelinčič v Torontu, nekaj let

kasneje pa je ta knjiga z nekaterimi popravki in dopolnitvami izšla tudi v Ljubljani. Jubilant je bil malo znana osebnost, saj npr. niti ne vedo, kako je pisal svoj priimek (Bauzer, Bavzer, Bauscher, Bauschner, Bavcar, Baučer ali Bavčer...). Kaže pa, da je oblika Bavčer še najbližja izvirni rabi.

Pater Bavčer je na jezuitski gimnaziji v Gorici poučeval moralno filozofijo, ob tem pa se je posvečal zgodovinarstvu. Njegovega dela seveda ni mogoče ocenjevati z merili, ki veljajo za moderne zgodovinarje. Dr. Branko Marušič je na novinarski konferenci opozoril, da Martin Bavčer doslej ni bil zamolčan ali odrinjen iz slovenske zgodovinske znanosti; obravnavan ni bil zato, ker se je o njem premalo vedelo.

mernim nagnjenjem k čudežnemu in k religiji, poleg katere se mu zdi vse drugo neprimerno.«

Kljub raznim pridržkom pa gre v primeru patra Bavčerja za pomembno in zanimivo osebnost iz naše narodne zgodovine. O njem so govorili na strokovno-znanstvenem posvetu prejšnjo soboto v kapucinskem samostanu v Vipavskem križu. Sodelovalo je osem zgodovinarjev iz Slovenije in Italije. V nedeljo pa so Martinu Bavčeru ob 400-letnici rojstva v Selu odkrili spominsko ploščo. Vzidali so jo na pročelje pred kratkim posodobljenega Kulturnega doma. Njemu sta bili posvečeni tudi priložnostna razstava, ki jo je pripravil Stane Bačar, in sveta maša v župnijski cerkvi v Selu.

M.

SSO pri slovenskem predsedniku

Slovenski predsednik Milan Kučan je v ponedeljek sprejel delegacijo Sveta slovenskih organizacij iz Trsta, Gorice in videmske pokrajine. V dolgem in prijateljskem razgovoru so mu člani delegacije, ki jo je vodila predsednica Marija Ferletič, prikazali delo SSO v korist vsestranskega razvoja slovenske manjšine v Italiji na političnem, kulturnem, športnem in socialnem področju. Prikazan je bil tudi težak položaj manjšine zaradi pomanjkanja volje italijanske države, da končno uredi manjšinsko vprašanje v duhu zaščite, ki jo predvideva naš skupni zakonski osnutek. Delegacija je opozorila tudi na kvarne učinke sporov in nesoglasij, ki se zlasti zadnje čase pojavljajo v slovenskem organiziranem življenju in ki

prihajajo na dan tudi kot napadi na katoliške kroge v slovenskem demokratičnem taboru. SSO je poudaril predvsem, da polemike škodijo skupnim manjšinskim interesom in nam vsem samo jemljejo ugled.

Predsednik Kučan je uvodoma omenil, da manjšinska vprašanja v Evropi zadnje čase povzročajo mednarodni skupnosti velike težave in da pozitivno reševanje teh problemov nima veliko zagovornikov. Zagotovil je veliko skrb Slovenije za manjšine, vendar je pristavil, da morajo spori in razhajanja najti rešitev v notranjosti manjšinske skupnosti same. Poudaril pa je še, da ni koristno, če se politične zdrahe iz Slovenije prenašajo v manjšinski prostor in obratno.

Poklon Alojzu Kocjančiču

Velikanu Slovenske Istre, duhovniku in poetu ob četrti obletnici smrti

Enkrat sredi sedemdesetih let mi je prišla v roke drobna knjižica z naslovom *Šavrinke pesmi*. Listajoč po njej sem odkrival biser za biserom. Poiskal sem avtorja (g. Kocjančiča), pokupil preostalo knjižno zalogo in jo razdelil med prijatelje. Zrl je vame kot začuden otrok. Ni bila še prava »pomlad«, vendar smo jo nekateri že čutili v zraku. Nekaj se nam je podiralo pod nogami in v iskanju novega smo se samodejno vračali k virom, kjer so stvari bolj čiste, in tam smo odkrili tudi njega. Nevsiljivo nas je vabil k sebi: »Pridi, brat, da odkrijem svoj zaklad, da tu povzem, kako sem mlad, kako razkošno sem bogat.«

Srečanje nas je duhovno povežalo in kot čudežni otroci smo potem začeli naše dolgo popotovanje po Istri z njegovimi pesmimi v rokah in v srcu. Začelo se je v Kubežu, ko nam je ob prepolni dvorani izpovedal svojo življenjsko zgodbo in nam hkrati prenesel svojo duhovno oporoko. Nato nas je pot vodila, leto za letom in tudi po večkrat v Dekane, Škofije,

Koper, Koštabono in drugam. Ljudje so začutili, da se z vrnitvijo njegovih pesmi na domače odre vrača še kaj drugega. V srcih so vzklikala nova upanja in nova pričakovanja. Koliko pristnih človeških doživetij, kakšno brstenje prebujenih čustev! Peli smo njegovi materi mučenici, katero »krive priče dvakrat so iz lastne hiše pahnile, življenje njemu in njej so zastupile.« Prislunili smo njegovi prošnji očetu, naj ga »v domače grude tajne vpelje z večšo roko, šepet zemlje in srcu mu razode, da spolnil bi njegovo oporoko.« Podoživljali smo z njim življenjske boje, »ko sprosti se gnev zdijani, da lomi veje, ruje, korenine,« in ko si »v boju sam in sam sred bolečine.« Pridružili smo se mu v ihteči prošnji: »Oh, razpni, Gospod, razpni pomladne zarje, naj vama spet se vije moja pot; v vseh bojih naj me tvoja roka varje, nad mano čuje in me reši zmot.« Zaihteli smo skrušeno z njim, ko se je pod tujstvom že začel razkroj slovenstva: »A dedov kri je v vnukih zvode-

nela, jim tujec spridil um je in srce.../jim pesem naša več srca ne vžge.« Spremljali smo njegovo pokončno držo in pri trjevali njegovim upornim mislim: »Morda zato v pravico upam, ker bil sem tlačeni trpin.../ Morda, ker skusil sem krivice, v upornem gnevu zagorim.../ Vse to si, Istra, ti mi dala, pečat si vžgala za vse dni...« In na koncu smo se pridružili njegovi zahvali Bogu: »Za pravično bogastvo mojih sanj.../ za grenak nemir in za sijaj začudenih oči; zahvaljen za bolešno tanki sluh/ in za pogled sočuten in svetel.../ Morda bo kdaj izmed sadov teh braz/ utrujen popotnik brašna si nabral.«

V sivem, deževnem novembrskem dnevu (19. novembra 1991) smo ga pospremili na zadnjo pot na njegovo večno počivališče v rojstni Kubež. Tam ga je veter v vejah cipres zazibal v večni sen, domači zvon pa mu odzvanja svoj večni ave in sporoča ljudem, da počiva tam mož, ki je častno izpolnil svojo življenjsko pot.

Milan Gregorič

PISMA BRALCEV

Nasprotja v slovenski Cerkvi

Časnikar Miro Kocjan precej redno objavlja v tržaškem italijanskem dnevniku *Piccolo* dobra poročila o Sloveniji, zlasti o rasti njenega gospodarstva, ki jih vedno rad prebiram. Razočaral pa me je dopis z dne 8. novembra »Le contraddizioni della chiesa slovena. Najprej pohvali odločitev Cerkve, ker nasprotuje referendumu za odvzem slovenskega državljanstva ljudem iz drugih republik bivše Jugoslavije, ki so imeli ob proglasitvi samostojnosti stalno bivališče v Sloveniji. Potem pa je dopis v popolnem nasprotju z realnostjo. Cerkvi naj ne bi vrnil po vojni krivično odvzetih posesti. Dobesedno pravi, da ta posest pokriva dober del Slovenije (Si tratta di averi che ricoprono buona parte della Slovenia). Odkod je povzel časnikar te neverjetne in netočne podatke? Nadaljuje: »Če bodo Cerkvi vrnili njeno posest, bi postala sorazmerno ena najbogatejših ustanov v Evropi (Se la Chiesa riavrebbe in Slovenia i suoi averi, diverrebbe proporzionalmente uno degli enti più ricchi d'Europa.) Neverjetna ugotovitev.

Čudna logika: Cerkve ne bi smela zahtevati in sprejeti, kar ji je bilo pred skoraj petdesetimi leti krivično odvzeto. Kdor je vsa ta leta krivično užival cerkveno posest, naj jo še ohrani in uživa, da ne bo Cerkve postala prebogata.

Časnikar potem obsoja vedenje katoliške Cerkve v Sloveniji med zadnjo vojno. Pravi, da ni bilo »vzpodbudno, in pri tem misli na ljubljansko škofijo. Med vojno sem bil v bogoslovju v Ljubljani. Kaj bi morala Cerkve v tistih letih narediti, da bi bilo njeno zadržanje »vzpodbudno? Vodstvo ljubljanske škofije je takoj vedelo, kaj se skriva za Osvobodilno fronto, česar marsikdo še danes noče priznati. Najbolj goreči oboževalci Stalina so hoteli, da bi Slovenija postala satelit Sovjetske zveze. Čudovita prihodnost!

Pristop ljubljanskega škofa Rožmana bi bil morda »vzpodbuden, če bi molčal ob pobujanju nasprotnikov osvobodilnega gibanja in odsvetoval samooobrambo?

Odveč so časnikarjevi nasveti, naj Cerkve v Sloveniji ostane skromna. Duhovnike vzdržujejo radodarni verniki!

Stanko Zorko

Tiskovno poročilo SSO

V sredo, 8. t.m., je bila v Gorici redna seja Izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij. Predsedovala ji je Marija Ferletič, ki je najprej poročala o obisku pri slovenski manjšini na Madžarskem in o konferenci v Beljaku. Dotaknila se je nekaterih aktualnih vprašanj organizacije same. V širši razpravi se je vodstvo SSO spomnilo 20-letnice osimskih sporazumov. Ta meddržavni sporazum je dokončno uredil mejo med državama in začetel nekaj vodilnih smernic za gospodarstvo in drugo sodelovanje. Čl. 8 govori o manjšinah. To je tudi danes ena od osnov (poleg 6. člena republiške ustave, člena 3 deželnega statuta Furlanije-Juljske krajine in za Tržaško Posebnega statuta londonskega memoranduma iz leta 1954) za obravnavo manjšinskega vprašanja, čeprav je bolj načelnega značaja.

SSO pri tem poudarja vlogo sporazuma tudi za danes, ko ga kot naslednica pravne Jugoslavije prevzema (poleg Hrvatske) Republika Slovenija. SSO še zlasti zahteva, da se prav po načelih, ki izvirajo iz preambule in osmega člena (o najvišji ravni zaščite), tudi danes rešuje

vprašanje manjšinske zaščite v tem duhu, pri čemer naj se upošteva pomembne sodobnejše dokumente o pravicah manjšin. Tudi Italija mora ratificirati dokumente, sprejete na evropski ravni. S tem v zvezi je napovedal nekaj srečanj za obravnavo vprašanja skupnega predstavnštva.

Izvršni odbor je nato razpravljal o odnosih med obema krovnicima organizacijama. SKGZ je v zadnjem času prek svojih glavnih predstavnikov dala več poceni izjav, ki kažejo na hoteno zaostrovanje v odnosih znotraj manjšine. Nesprejemljivi so zlasti očitki klerikalizma in revanšizma, ki jih je na glavnem odboru svoje organizacije med drugim izrekel predsednik SKGZ. Popolnoma izkrivljene so tudi obtožbe o nepravilni uporabi fondov za skupne ustanove. Tako natolcevanje in širjenje neresničnih vesti je vsekakor negativno in lahko še bolj zaostri medsebojne odnose. Še zlasti pa je nedopustno namigovalje na določene predstavnike SSO, češ da so oni tisti, ki jim ti očitki veljajo. Je to morda nova inkvizicija? V čigavem imenu?

Tržaški rojaki na izletu po Slovenski Istri

V nedeljo, 5. novembra, se je v prečudovitem sončnem dnevu skupina naših rojakov iz Trsta (okrog 20 ljudi) odpravila na svoj drugi organiziran izlet po Slovenski Istri v okviru sodelovanja med Društvom slovenskih izobražencev iz Trsta in Kulturnim klubom Istra iz Kopra. Pot jih je vodila najprej v Dekane, kjer so se po kratki seznanitvi z zgodovino ter značilnostmi kraja in njegovih ljudi srečali tudi z 90-letno gospo Eno Gregorič, eno redkih preživelih istrskih peric, mlekaric in jajčaric. V starem Mlinu pri Miših pa jih je lepo sprejela družina Bordonovih ter jim postregla s čašo svojih odličnih vin, katerih sloves greže daleč naokoli. Karavana vozil se je nato odpravila prek Sv. Antona in Marežig v Boršt na ogled bisera, stare cerkvice sv. Vida, in njenih fresk. V kratkem postanku v njej jim je domačin g. Dino Kodarin napreprosto doživel

način predstavil svoj kraj in ljudi. Nato so se izletniki prek Turšk, kjer so se udeležili sv. maše, odpeljali v vedno gostoljuben in prijeten kulturni hram gospe Lede Dobrinja v Loporju. Tam so si po prikazu zanimivih diapozitivov gospoda Dominika Bizjaka, župnika iz Trušk, najprej privzeli dušo z okusnim prigrizkom ter se nato spustili v sproščen klepet s spremljevalci (Ledo Dobrinja, Dominikom Bizjakom, Evgenom Pečaričem in Milanom Gregoričem). Pogovor so nato nadaljevali med kosilom v prijetnem lokalni gostilni Oljka v Ankaranu. Ko je legel mrak, so si izletniki in domačini prigrizno segli v roke z željo, da bi bilo takih priložnosti v bodoče še več. Zadovoljstvo na obrazih naših rojakov iz Trsta je dajalo čuti, da jih je Istra s svojimi lepotami in ljudmi spet prijetno presenetila.

MG

Likovni svet Borisa Zuliana

V petek, 10. novembra, je bila v galeriji Katoliške knjigarne otvoritev razstave tržaškega umetnika Borisa Zuliana. Zulian (**Fotostudio Reportage**) je nedvomno umetnik, ki že dolgo let vnaša v zamejski likovni prostor zanimiv in vseskozi originalen slikarski izraz. Tudi tokrat se nam je predstavil z raznoliko in bogato razstavo. Ob številni publiki sta otvoritev uvedli z glasbeno točko prof. Valentina Pavio in prof. Irina Cavaion, v imenu galerije je spregovorila Franka Žgavec, umetnika pa je predstavil Joško Vetrih.

Slikarstvo je Zulian najprej študiral na umetnostnem zavodu »E. Nordio«, nato pa je svoje likovno znanje še izpopolnil na oddelku za restavracijsko umetnost na ljubljanski univerzi. Kot dolgoletni profesor likovne vzgoje, uporabne umetnosti in notranje arhitekture na državnih in privatnih šolah si je Zulian nabral dragocenih izkušenj, ki so še obogatile njegovo likovno govorico.

Zulian se nam tako prikaže kot popoln umetnik, dober poz-

navalec slikarske tehnike in umetniške govorice. Če se prepustimo njegovemu barvnemu bogatemu slogu, nas zna slikar popeljati v likovni svet, kjer se obrisi znanega in resničnega stapljajo s sanjskimi prikazi okolja. Kot je poudaril Joško Vetrih, tudi Zuliana, kot mnoge druge naše slikarje, navdihuje predvsem kraška pokrajina, vendar v njegovih slikah zaživi povsem izvirno. Umetnik ne zanima značilni elementi, ki določajo njen zunanji videz (kamnite hiše, portali, zidki, gola drevesa), temveč intimna lirčnost, ki veje iz kraške pokrajine in ki jo Zulian s toplimi in poudarjenimi barvami zna poustvariti na platnu.

Umetnik poleg svojih velikih akrilnih platen razstavlja tudi serijo ikon, ki so nastale ob njegovem restavratorskem delu. Figurativni obrazci, preizkušeni v teku stoletij, na novo zaživijo z umetnikovim poslušom. Številne restavratorske izkušnje pa zagotavljajo temeljito poznavanje te zahtevne in rafinirane tehnike.

i.f.ž.

Epska »fantazija iz 13. stol.« v Novi Gorici

Prav je, da včasih pogledamo tudi v gledališki svet onkraj meje, saj imamo gledališče pred pragom, pa nanj skoraj zmeraj pozabljamo. V repertoarju našega Stalnega slovenskega gledališča ne zasledimo zmeraj novogoriškega, tako nam njegove stvaritve ostajajo večinoma neznane. Primorsko dramsko gledališče je letošnje sezono začelo sredi oktobra z zanimivo epsko igro *Zaton sonca in slave* avtorja Petra Barneša. Za slovensko besedilo je poskrbel Lado Kralj, režiral pa jo je Dušan Mlakar. Igra je izzvenela kot mogočna epska drama, izredno učinkovita zaradi

scenografskih in režijskih domislic. Mlakar se je poslužil raznih možnih scenjskih pripomočkov, s katerimi je določene prizore še ostreje poudaril. Na odru se je na visoki gori prikazal preprost puščavnik Peter Marronski, ki proti volji sprejme papeštvo. Vsilijo ga med sabo na smrt sprti kardinali. Oblasti in časti se Peter prav kmalu odpove, ker spozna, kako tuj, zapleten, poln spletk in prevar je tisti bogati svet, ki bi moral biti preprost, čist in ponižen. Ko zasede Petrov prestol njegov naslednik, steče spet vse po starih tirih, le Peter je papežu trn v

peti, zato mora svetniški samotar umreti.

Ivo Barišič je bil res izreden oblikovalec asketskega papeža Celestina, njegovega antagonista pa je prav tako »močno« in prizadeto podal Bine Matoh. Ostali igralci so domiselno dopolnjevali dogajanje.

Gledalci so zadovoljni zapuščali dvorano, čeprav je uprizoritev trajala celo tri ure. Režiser bi jo mestoma lahko nekoliko skrajšal, saj je bil tempo igre v nekaterih prizorih nekoliko prepočasen; vsekakor je bila predstava lep uvod v novo gledališko sezono.

Iva Koršič

Film mladje na Goriškem

Česar ne zmorejo namesščenci, to imenitno uspeva ustvarjalnim prostovoljcem; denar ni vse, popravljam, gotovi denar je včasih razlog za plitvost sporočila in šibkost rezultatov; sveto izhodišče so navdušenje, trdna volja in idejni napon, ki stoji za njima; edina pot do kakovostne kulturne vsebine zahteva osvojevalčno vnemo, kakršna je poganjala pionirje iz mitov o odkrivanju novih svetov. Takšno izvajanje se vsiljuje ob ogledu celovečernega videofilma »Backup - slovenska beseda na Koroškem« in ob srečanju z dvema njegovima ključnima akterjema iz skupine petnajstih, Miho Dolinškom in Marjanom Stikerjem, prejšnji teden v Gorici in Novi Gorici na povabilo Kinoateljeja. Prvi je pobudnik projekta in snemalec v svobodnem poklicu za avstrijsko državno TV, drugi pa režiser v podeželskih gledališčih Koroške in animator kulturnih podvigov. Kot mlada zanesenjak sta se povezala s študenti celovške gimnazije, ki so

se v letih menjavali, in v razmahu enega desetletja so skupaj speljali vrsto filmskih načrtov. Koroška dijaška zveza je ob njihovih iniciativah novo zaživela, slovenska skupnost v Avstriji pa si prislužila ustvarjalno silo, ki je ujela sodobni umetniški korak in z »Backupom« dokazala inovatorski pogled in snemalni slog v posrečenem kontrapunktu s skrbjo za ohranitev lastne kulturne zakladnice. Skupina *Film mladje* (do ukinitve 1991. leta je bila revija *Mladje* kraj za razvijanje literarnih oblik in vsebin sodobnih književnikov) je v filmu prikazala sintezo o slovenski prisotnosti na koroških tleh od naselitve do danes in filmsko interpretacijo dela devetih sodobnih koroških piscev. S podobami je like in njihova pričevanja energično

vpisala v spomin, ki ga ogrožata površinsko razmišljanje in vedenje, tako kakor ukrepa računalniška funkcija »backup«, ko zavaruje pomembne podatke pred izgubo. Aktualna tema! Film so avtorji posvetili koroški mladini, »ki pozablja«, in nemško govorečim sodeželanom, od katerih so mnogi prepričani, da Slovenci bivajo tam šele od plebiscita pred sedemdesetimi leti. Goričanom, ko bi bili prisotni na predstavitvi vsaj v dostojnem številu, pa bi veljal tudi zgled o kulturni vrednosti filmskega izraza.

I. Devetak

Poklon Tonetu Kralju

V Štandrežu ob 20-letnici umetnikove smrti

V nedeljo popoldan smo se v štandreski cerkvi sv. Andreja ap. lahko oddolžili spominu slovenskega umetnika Toneta Kralja. Zunanja razloga za počastitev, v organizaciji štandreškega prosvetnega društva in župnije, sta bila dvajsetletnica slikarjeve smrti in trideseta obletnica poslikave tamkajšnje cerkve.

Za uvod je prof. Dimitrij Rejc zaigral na orglah nekaj Bachovih skladb, po pozdravnem nagovoru župnika Karla Bolčina pa je bila beseda prepuščena prof. Vereni Koršič Zorn. V kratkem, a izčrpnem nagovoru je orisala pot in pomen za slovenski kulturni prostor umetniškega delovanja Toneta Kralja: od prvih stikov s podobarstvom v rodni Dolenjski do obdobja formacije, ko je presegel v impresionizmu vključeno slovensko umetnost in stopil v stik z evropskim umetniškim delovanjem, z ekspresionizmom, z dunajsko secesijo in nato *Novo stvarnostjo*. Dalje leta fašizma, v katerih je bil Kralj kot tihi spremljevalec-sotrp in blizu slovenskemu človeku na Primorskem, in - končno - povojno delovanje, ko se umetniška govorica vrne, ne brez določenih neskladnosti, k prisrčni, zaupljivi in simbolični pripovednosti. Kralj je bil predvsem risar in

prav linija, večkrat skopa ali pretrgana, je ob napajanju pri širših srednjeevropskih tokovih doživela stilno zorenje do plastičnosti, ki je značilna tudi za njegova zadnja dela. Človekovo trpljenje - bil je priča kar dvema svetovnim vojnam in dvema diktaturama - pa je prisililo umetnika k razglabljanju o človekovi notranjosti, veselju in trpljenju, k iskanju trajnih vrednot. Iz te resnične želje je zažuborela nova umetnost, ki se je vsebinsko vrnila k verskim motivom, a jih je ob enem poživila in prekrasila, saj si je ustvarila nove simbolne razsežnosti, kot npr. v Kristusovih *Pasijonih* (ikonografsko zanimiv je ciklus na Katinari). Nemirno iskanje in nikoli uresničena želja po celostni umetnini sta ga privedla do tega, da se je pomeril na različnih umetnostnih področjih in tehnikah. Posegel je v arhitekturo, zapustil nam je kipe in predvsem grafike (opremil je publikacije Goriške Mohorjeve družbe), litografije, risbe in oljne slike, med kate-

rimi po izpovedni moči prednjačijo portreti slovenskih mož (Trinko ali Sedej, Bratuž ali Rejc). Obilen in ne vedno znan ostaja slikarjev opus, kateremu tudi zaradi umetnikovega zanemarjanja tehnične plati preti nevarnost izgube.

Po nagovoru je orgelski *intermezzo* dovolil, da so besede lahko odmevale ob gledanju slik, nakar je nastopila vokalna skupina *Resonet*, ki je pod vodstvom Aleksandre Pertot izvedla pester program. Vsekakor posrečena zamisel uravnovešenega prepletanja orgel, besede in petja pa je lahko vsakomur omogočila, da je Kraljeve slike ob spremljavi glasbe in razjasnitvi besed osebno podoživel.

S.Q.

Pirjevčev *Vidov dan* v slovenskem prevodu

Uspešnica tržaškega zgodovinarja prof. Jožeta Pirjevca, ki je pred dvema letoma izšla v italijanščini z naslovom *Il giorno di San Vito* (*Vidov dan*) v Turinu pri založbi *Nuova ERI* (predstavili so jo tudi v prostorih poslanske zbornice v Rimu), je doživela prevod v slovenščino. Pred kratkim je pri založbi *Lipa* v Kopru izšla slovenska izdaja te knjige, ki ima naslov *Jugoslavija 1918-1992*, podnaslov pa se glasi *Nastanek, razvoj ter razpad*

Karadjordjevičeve in Titove Jugoslavije. Strani je 464, format pa je 16x23,5cm. Kot znano obravnava knjiga zgodovino jugoslovanske države od njenega nastanka leta 1918 do najnovejših dogodkov iz druge polovice osemdesetih in začetka devetdesetih let, ki so privedli do razpada Jugoslavije in do osamosvojitve in mednarodnega priznanja njenih republik Slovenije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Makedonije.

Publikacija o Marijinem Celju

Knjigo pod naslovom *Marijino Celje nad Kanalom* je napisal Branko Melink ter je del zbirke *Sakralni spomeniki Primorske*.

Avtor z lepo besedo in podrobno opisuje preteklost *Marijinega Celja nad Kanalom* in romarsko cerkev. Posebno zanimiv in še zmeraj aktualen je opis težkih razmer v župniji med drugo svetovno vojno in po njej. »Kot niso fašisti uspešni iztrebiti slovenskega jezika in narodne zavesti, tako komunisti niso uspeli zatreti vere,« piše Melink in dodaja, »da sta v obeh primerih bili poglavitni opori dom in Cerkev ob sodelovanju in deležu staršev in duhovnikov.« Povzetki knjige so objavljeni tudi v nemškem, angleškem in italijanskem jeziku, uredil pa jo je Marijan Breclj.

M.

Srečanje katoliških izobražencev koprške škofije

Katoliški izobraženci v prehodnem obdobju

Letno srečanje je bilo 28. oktobra v Pivki in udeležili so se ga predstavniki Klubov katoliških izobražencev Slovenske Istre, Vipavske, Pivške kotline, Brd in Nove Gorice. Lansko leto je bil zelo aktiven tudi klub v Idriji, vendar se je letos večina akterjev vključila v delo v novi občini Idrija. Klubi v Koprski škofiji so sestavni del Društva katoliških izobražencev Slovenije.

Sv. mašo v cerkvi sv. Petra v Pivki je vodil škof Metod Pirih. Po maši je bilo v avli osnovne šole predavanje dr. Antona Stresa: *Katoliški izobraženci v prehodnem obdobju*. Po predavanju je sledil občni zbor z več nagovori, poslovida se je tudi dolgoletna predsednica Katoliških izobražencev koprške škofije prof. Marija Drašček. Za novega predsednika je bil izbran dipl. ing. Igor Milavec iz Pivke.

Še nekaj poudarkov iz predavanja dr. Antona Stresa. Večina ljudi v Sloveniji se ne zaveda, kaj je bilo v prejšnjem sistemu nenormalno. To je posledica mehkega prehoda iz totalitarizma, ki je bil mešanica otroškega vrtca in zapore. Uveljavljeno je bilo skrbništvo stranke in prepovedana samostojna iniciativa. Posledica je današnje pomanjkanje politične kulture in slabo zvlavljanje v odgovornost do države. Sodobni liberalni človek ne mara, da bi ga kdo motil v zasebnem uživanju. Prisoten je poskus izrinjanja Cerkev iz javnega delovanja. Religioznost, ki je ena temeljnih človekovih vzgibov, naj bi bila le hobi, kot je zbiranje znamk. Komunistem je sicer mrtev, vendar ne počiva v miru.

SP

Izjava duhovnikov

Duhovniki štandreške dekanije v goriški nadškofiji, zbrani na redni dekanijski konferenci dne 9. novembra 1995, so z obžalovanjem vzeli na znanje sodnijsko razsodbo proti dekanu g. Antonu Lazarju, župniku v Števerjanu, glede ustaljene večstoletne uporabe cerkvenih zvonov in bitja cerkvene ure.

Izražajo solidarnost sobratu ob nesprejemljivem dejstvu.

Župnijskemu pastoralnemu svetu v Števerjanu predlagajo, naj števerjanski zvonovi dne 12. novembra letos ob pokrajinskem srečanju kmetovalcev utihnejo. (sledi 13 podpisov)

Gorica, 9. novembra 1995

na praznik posvetitve Lateranske bazilike

Zahvalnica v Števerjanu

Pokrajinska zahvalna nedelja Združenja neposrednih obdelovalcev zemlje. Zvonovi molčijo

V nedeljo, 12. novembra, smo imeli v Števerjanu pokrajinsko zahvalno nedeljo Združenja neposrednih obdelovalcev zemlje. To združenje namreč organizira s krajevno sekcijo praznik ob zahvalni nedelji vsako leto v drugi vasi. Letos je prišel na vrsto Števerjan. Za to priložnost se je organizirala cela vaška oz. farna skupnost, se pravi vsi tisti, ki jim praznik zahvalne nedelje nekaj pomeni, saj se mora prav vsak kristjan zahvaliti Bogu za vse dobro, ki jih je bil deležen v preteklem letu. Žal nam letos za ta praznik vreme ni bilo preveč naklonjeno, zato smo morali v zadnjem trenutku določene dele programa, ki bi morali biti na odprtem, izvesti v Se-dejevem domu. Mladi kmetovalci so pripravili tudi slavalok pred cerkvijo z napisom Ora et labora, kar pomeni: moli in delaj.

Pokrajinska zahvalna nedelja se je začela z zbiranjem traktorjev na trgu Svobode, ki so prišli iz Števerjana in bližnje okolice. Ob 10. uri je praznik odprla godba na pihala Mesto Krmin, ki je zaigrala nekaj koračnic. Vmes pa so bili slavnostni govori organizatorjev, števerjanskega župana in gostov ter podelitev dveh nagrad: prvo domačinu Albinu Škorjancu kot najstarejšemu števerjanskemu kmetu v Združenju neposrednih obdelovalcev zemlje; drugo pa je prejel Viljem Zavadlav iz Štandreža (kjer je tudi dolgoletni predsednik sekcije Združenja) za zasluge, ki si jih je priboril v okviru Združenja.

Ob 11.30 je sledila sv. maša, ki jo je daroval goriški nadškof p. Anton Vital Bommarco. Posebnost te zahvalne nedelje je bila tišina števerjanskih zvonov, ki naj bi bila izraz moralne podpore števerjanskemu župniku, ki je bil pred kratkim ponovno obsojen za motenje nočnega miru zaradi bitja ure. Odlok o tišini zvonov so soglasno sprejeli bodisi duhovniki štandreške dekanije kot tudi člani župnijskega pastoralnega sveta v Števerjanu. Zbrali so se na izredni seji, da

bi seznanili širšo javnost s problemom, ki v bodoče lahko ne bo samo naš, ampak vsake župnije. Odlok ni bil sprejet z namenom, da bi na kak način ovirali praznik, ki ga organizira Združenje neposrednih obdelovalcev zemlje, temveč samo zato, da bi zadeva bolj prodrla v javnost.

Za uvod v sv. mašo je pokrajinski predsednik Združenja Ivano Blason prebral molitev kmetovalca; laiki oz. kmetovalci so sodelovali z branjem beril in prošenj. Višek daritve je bil pri darovanju, ko so prinesle k oltarju svoj dar (koš letošnjih pridelkov) vse sekcije Združenja na Goriškem. Bilo jih je kar 30. Števerjanci smo poleg običajnega koša nesli še hleb domačega kruha, pečen pršut in košaro z divjačino, ki so jo prinesli števerjanski lovci.

Med sv. mašo je pel domači zbor F.B. Sedej pod vodstvom dirigenta Bogdana Kralja, ki je poleg običajnih liturgičnih pesmi potegnil iz svoje zakladnice še Visonajevo latinsko mašo Regina pacis, Vodopivčev Ecce sacerdos magnus kot pozdrav nadškofu in pa Mozartovo Ave verum. Na koncu sv. maše pa je zapel še Zahvalno pesem in obvezno Marija skoz' življenje. Po sv. maši je bil običajni blagoslov traktorjev, zbranih na trgu pred cerkvijo. Sledila je bogata zakuska za vse prisotne na tej pokrajinski zahvalni nedelji. Za kmetovalce, ki so prišli s traktorji, za oblasti, zbor in godbo na pihala pa je bilo pripravljeno tudi kosilo, tako da se je slavlje v Števerjanu zavleklo do poznega popoldneva. Števerjanski kmetovalci so v veži Sedejevega doma pripravili tudi star lesen voz, obložen z domačimi pridelki; števerjanske kmetice pa so seoglele svoje peči in iz njih izvlekle prav izvrstno pečivo.

Na koncu bi se rad v imenu sekcije neposrednih obdelovalcev zemlje iz Števerjana zahvalil vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k odličnemu uspehu tega praznika v Števerjanu.

Ivan Vogrič

Proslava v Sovodnjah

50-letnica osvoboditve in 30-letnica postavitve spomenika padlim

Z otvoritvijo fotografske razstave spominskih slik občinskih spomenikov se je 31. oktobra začel v občinski sejni dvorani niz kulturnih prireditvev, ki bo trajal do konca novembra. Na razstavi, ki jo je uredil Vilko Fajt, je na ogled 40 fotografskih posnetkov (ki jih je prispevalo devet občanov) petih spominskih obeležij iz petih vasi sovo-denjske občine. O pomenu razstave je ob prisotnosti sovo-denjskega župana Petejana in mirenškega župana Zlatka Marušiča ter predstavnikov borčevskih organizacij spregovoril podžupan Leopold Devetak, ki je tudi podčrtal vsestranski doprinos občanov pri gradnji spomenikov, da so le-ti zrasli prav v vsaki vasi. Predstavljeno brošuro, ki pisno izpopolnjuje razstavljene posnetke, je po naročilu občinske uprave pripravil in uredil Marko Waltritsch in o njej sam spregovoril; med drugim je dejal, da sestavljata razstava in brošura izjemen dokument naše pretekle zgodovine.

Prvega novembra je bilo običajno polaganje vencev pred spomenike padlih. Občinska kulturna društva, borčevske organizacije, sekcija SSK in predstavniki slovenskega konzulata so skupno polagali vence. Pri svečanostih sta se v Gabrijah, Rupih in na Peči paldim poklonila MoPZ Skala, v mešani in moški sestavi pa zbor Rupa-

Peč. Glavna slovesnost dneva je bila na trgu pred sovo-denjsko cerkvijo. Tu so na steni cerkve ponovno odkrili ploščo dvema partizanoma, ki so ju nacifašisti prav tam obesili dne 14.4.1945; zveza borcev

iz Sovodenj jima je postavila ploščo leta 1970 na hišo, ki je sedaj v popravilu. S pesmijo Na tujih tleh so Sovodnjska dekleta odprla kulturni program proslave. Nato je bivši župan Jožef Češčet odkril ploščo; sledil je enominutni molk. Domači župnik Markežič je pri blagoslovu dejal, da se bomo ob plošči radi ustavili, hvaležni spominu na njuno prelito kri, ki je kot seme za našo bodočnost, da bi mi živeli v miru in spravi. Župan Petejan je v svojem nagovoru podčrtal dogovor občinske uprave z župnikom oz. gospodarskim svetom, da se plošča postavi na steno cerkve, na kraj, kjer sta mlada fanta darovala svoji mladi življenji za svobodo, mir, strpnost, enakopravnost in spravo. Osnovnošolski otroci so recitali pesmi Spomin in Bori. Kulturni program je s pesmijo Ko žrtve sklenil MoPZ Skala iz Gabrij. Remo Devetak

Štandreška župnija praznuje

Leta 1924 je goriški nadškof Francišek Borgija Sedej izdal listino, s katero je duhovnijo sv. Andreja v Štandrežu povzdignil v župnijo. Istega leta je dva tedna po tem dogodku nadškof odprl in posvetil novo župnijsko cerkev, ki jo je iz vojnih ruševin dal ponovno zgraditi takratni župnik g. Josip Kosovel. Sedemdeseta obletnica teh dejanj je bila župnijskemu pastoralnemu svetu v Štandrežu in prosvetnemu društvu Štandrež povod, da so organizirali vrsto prireditvev, ki so se začele lansko pomlad, končujejo pa se letošnje jesen. Med jesenske jubilejne prireditve prištevamo zahvalno nedeljo, ki so jo praznovali po sv. Martinu. Popoldne so se zahvalili Bogu za darove vsakdanjega življenja, za zemeljske pridelke in sado-ve pridnih rok. V polni cerkvi so verniki molili in hvalili Boga, na trgu pred njo pa je domačim kmetovalcem zapel otroški pevski zbor. Župnik je nato blagoslovil okrašen voz pridelkov in mesnih izdelkov ter poskropil z blagoslovljeno vodo kmetijske stroje. Kmetje

so nato številnim vernikom ponudili kruh in vino.

Popoldne so se Štandrežci zopet zahvaljevali. Ob 20. obletnici smrti in 30-letnici poslikave domače cerkve so izrazili zahvalo in pohvalo akademskemu slikarju Tone-tu Kralju, ki je cerkev obogatil s slikami in freskami. Zahvalili pa so se tudi msgr. Jožefu Žoržu, ki je umetnika povabil in spodbudil za delo.

V soboto, 26. novembra, bodo predstavili knjigo Cer-kveno življenje v Štandrežu. Uredilo jo je domače prosvetno društvo in skušalo zbrati v njej vse pomenljive dogodke stoletne krščanske skupnosti v Štandrežu. Naslednji dan, v nedeljo, pa bodo proslavili 30. obletnico otvoritve župnijskega doma Anton Gregorič s priložnostno akademijo.

Spominske proslave in slovesnosti bo sklenilo slovesno praznovanje vaškega zavetnika sv. Andreja ap. v nedeljo, 3. decembra. Glavna sv. maša bo ob 10.30; k njej že danes vabijo domače in sosednje vernike.

Nov center za sprejem

V soboto, 18. novembra, bo ob 10.30 na Placuti v prostori-h, ki so last župnije sv. Mode-sta in Fortunata, otvoritev novega »centra za prvi sprejem L. Faidutti« škofijske Karitas. Dolgo pričakovana pobuda je končno uresničena. Odslej bo v prostorih nove strukture (deset sob, kuhinja, obednica,

pralnica) lahko našlo začasen sprejem kakih 25 potrebnih (priseljencev ali krajanov v stiski). Center, ki so ga omogočili predvsem župnija, Italijanska škofovska konfe-rencia in dežela, naj bi postal tudi aktivno vzgojno središče in center za formacijo oporečnikov in prostovoljcev.

PD Podgora za vseh svetih dan

Kot vsako leto, je bila v Podgori na sporedu prireditve ob spomeniku padlim žrtvam v drugi svetovni vojni, ob udeležbi borčevskih organizacij ter zborov Andrej Paglavac in MePZ Podgora. Člani moške pevske skupine Akord pa so se v dopoldanskih urah poklonili na naših pokopališčih spominu na nekatere velike osebnosti našega kulturno-političnega življenja, kot so Lojze Bratuž, Mirko Filej in župnik Bernard Špacapan na glavnem goriškem pokopališču, Peter Špacapan na miren-skem in Gradimir Gradnik na medanskem pokopališču. Vsem so zapeli primerno skladbo in se jim tako vsaj delno oddolžili, za kar so dobrega naredili za naš narod v svojem življenju.

Problem MIPZ Vrh

Tiskovno sporočilo SSK o odločitvi sovo-denjske občinske uprave

Pokrajinsko tajništvo SSK izraža začudenje nad žalostno potezo sovo-denjske občinske uprave, ki je s težko opravičljivo odločitvijo dejansko izgnala iz domače osnovne šole otroški pevski zbor, ki deluje na Vrh-u sv. Mihaela. Zbor je namreč upo-rabljal eno šolsko učilnico, v kateri je lepo število mladih imelo pevske vaje.

Sovo-denjska uprava odreka torej vaščanom pravico do upo-rabe šolske učilnice, kajti nekaj tedenskih ur pevske vaje lahko povzroči nevdružne stroške, ki naj bi bili vezani na razsvetlavo, ogrevanje, čiščenje sobe ipd.; nadalje velja tudi poudari-ti, da za nekatere predstavlja dodeljevanje ene šolske učilnice (za katero ni vprašal nihče drug) za pevske vaje otroškega zbora ustvarjanje nepravilnih privilegijev med sovaščani.

Take izjave nam dajejo zelo jasno sliko o nivoju sovo-denjske občinske uprave s svojim župa-nom Petejanom in odborniki; posebno zaskrbljujoče pa je dejstvo, da dokazuje pristojni odbornik za kulturo Leopold

Devetak (ki je sam šolnik in tudi domačin) na tak način svojo kulturno širino, demokratičnost in ne nazadnje posluš za kulturne dejavnosti, ki se razvijajo v občini (če že izhajamo iz občinskega statuta). Posledično se nam poraja upravičen dvom, ali se za izgovori o stroških in namišljenih privilegijih ne skriva nazadnje le bojazen pred kulturno iniciativo, nad katero nimajo omenjene osebe ali njim sorodni krogi svoja pokroviteljstva.

Pokrajinsko tajništvo SSK odločno obsoja in zahteva preklic take odločitve sovo-denjskih upraviteljev, ki pod-pihujejo s takim delovanjem nezaupanje v občinsko usta-novo in ne nazadnje igrajo dejansko na strani tistih ita-lijanskih krogov, ki si priza-devajo za ukinitev katerekoli slovenske dejavnosti in prisotnosti v Italiji. Nadalje izraža solidarnost pevskega zboru, staršem in vsem prizadetim ter poziva naše kulturne in kro-vne organizacije, naj tovrstno nezaslišano početje najostreje obsodijo.

Sovodnje: odgovor župana

Prejeli smo in objavljamo.

Predstavniki MIPZ Vrh niso vprašali sovo-denjske uprave za uporabo prostorov v šolskem poslopju na Vrh-u. Kate-rokoli nadaljnje besedičenje je torej brezpredmetno in zgolj politično prerekanje.

Stališče sovo-denjske uprave je vsekakor tako, da bo vsako prošnjo trezno in razsodno pre-verila in nanjo tudi primerno odgovorila. Ko zainteresirani raje naslovijo odprta pisma časopisom kakor pa prošnjo občinski upravi, ustvarjajo samo golo polemiko, kateri uprava ne bo nasedla.

Uprava je vsekakor mnenja, da ne bo oddajala (najmanj pa brezplačno, saj je protizako-nito) šolskih prostorov za de-javnosti in organizacije, ki ne spadajo v okvir načrtovanih pobud okoliškega sveta, in predvsem v tistih vaseh, kjer

obstajajo druge bolj primerne strukture. To je tudi primer Vrh-a, kjer razpolagajo s so-dobnim centrom, ki ga upra-vlja KD Danica, podpredsed-nik katere je obenem predsed-nik MIPZ Vrh.

Naj podpisniki in širša jav-nost ocenijo, če je pod takimi pogoji ravnanje občinske uprave diskriminantno do slo-venskega društva, kakršno je MIPZ Vrh!

Ostala društva in organiza-cije, ki delujejo v sovo-denjski občini, skrbijo sama za svoje delovanje in za svoje prosto-re; če enemu dovolimo, da se poslužuje javnih struktur, ko ima možnost uporabljati dru-ge prostore, ga nedvomno pri-vilegiramo. Tega nečemo sto-riti iz poštenosti do vseh osta-lih.

župan
Petejan inž. Marko

Letošnja hvaležnica v znamenju žene in njenega poslanstva

Tudi letos so se slovenski verniki tržaške škofije v nedeljo, 12. t.m., polnoštevilno zbrali v stolnici sv. Justa, da bi prisostvovali tradicionalni vsakoletni maši hvaležnici, ki jo je daroval škof msgr. Lovrenc Bellomi. Številne so bile narodne noše, prav tako številni tudi skavti in skavtinja, ki so se razporedili v dolg špalir vzdolž osrednje cerkvene ladje. Predstavniki slovenskih župnij so pred oltar prinesli simboličen del letošnjega pridelka. Mašo je spremljalo petje združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki so ga pod vodstvom prof. Humberta Mamola sestavljali pevci, ki so se udeležili letošnjega seminarja na Dobrni, ter otroškega zbora Kresnice in skupine Shalom, katere je vodila s. Karmen Koren. Hvaležnica je predstavljala tudi priložnost, da se slovenski verniki vsaj enkrat v letu srečajo s svojim nadpastirjem in da prisluhnejo njegovim besedam.

Geslo letošnje hvaležnice se je glasilo *Žena in njeno poslanstvo*. V svoji homiliji, ki je nosila naslov *Zahvala ženskosti*, se je škof Bellomi navezal na

Predstavniki slovenskih župnij prinašajo darove škofu Bellomiju (Foto Kroma)

papeževo pismo *Ženam vsega sveta*, ki ga je sveti oče napisal ob priliki 4. svetovnega zborovanja o ženi v Pekingu minulega septembra. S tem v zvezi je škof spregovoril o hvaležnosti in priznanju, ki ga človeštvo dolguje vrednoti ženskosti. Dostojanstvo žene, je dejal škof, je vsebovano predvsem v božji besedi, kjer se označuje kot pomočnica. Dalje sta si mož in žena drug drugemu komplementarna in »edinost med njima omogoča medosebni odnos, kakor medsebojni dar, ki oba bogati. Bog zaupa tej edinosti roje-

vanje, družinsko življenje in samo uresničevanje zgodovine. Zato je tudi žena, enako kot mož, potrebna za duhovno, kulturno, socialno, politično in ekonomsko življenje družbe in narodov.«

Toda njivo, kjer je skrit ta zaklad, je še dejal škof Bellomi, je treba priznati in ovrednotiti, še prej pa očistiti preobilnih ruševin, ki jo prekrivajo, in braniti pred zlorabljanjem. Prepogosto je namreč dostojanstvo žene premalo priznано, njene pravice so spregledane ter je emarginirana in zaslužena. Kristus, je bilo rečeno v homiliji, je ženo osvobodil

vsakega nasilja in nadvlade. S prekositvijo mentalitete svojega časa je bil Jezus »do žena odprt, spoštljiv, sprejemljiv in nežen. Njegovo zadržanje vsebuje vedno aktualno sporočilo.«

Škof je nadalje poudaril potrebo, da se čut hvaležnosti do žene spremeni v zameno darov. »Danes razmišljamo o silni energiji, ki se nahaja v ženi, o dolžnosti, da jo priznamo in uveljavimo na vseh področjih življenja, predvsem pa v njeni socialni in etični dimenziji, ki obsega človeška razmerja in duhovne vrednote, predvsem v družini sami.« Rodovitni pridelek ženskega posevka je materinstvo, je vzgojna dejavnost na različnih področjih, je posebna občutljivost do ubogih in nezaščitenih, na koncu pa je še velikodušno sodelovanje pri življenju Cerkve.

Na koncu homilije je tržaški škof vernike pozval, naj položijo na oltar »obljubo naše resne pripravljenosti, da bomo na vse načine naklonjeni dostojanstvu, nalogam in dejavni iznajdljivosti žene v družbi in v krščanski skupnosti.«

(nl)

SSk o krajevnem političnem dogajanju

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji zadnji redni seji v sredo, 8. t.m., razčlenil sedanji splošni politični položaj v državi in njegovo odražanje na tukajšnji deželni in pokrajinski ravni. V tiskovnem poročilu, ki smo ga prejeli, SSK ugotavlja, da se tudi pri nas pospešeno oblikujejo razni odbori tako na ravni civilne družbe kot političnih strank in gibanj, katerih namen je izdelati načelna programska izhodišča v podporo levsredinskega pola na prihodnjih parlamentarnih volitvah. V ta snovanja se postopoma vključuje tudi SSK.

Politični tajnik Močnik, piše v nadaljevanju komunique, je na isti seji izčrpno poročal o stališčih posameznih italijanskih strank do znane razsodbe ustavnega sodišča glede porazdelitve okrožij za izvolitev novega pokrajinskega sveta na Tržaškem in o dosedanjih prizadevanjih slovenske stranke za ovrednotenje pristojnosti tržaške

Pokrajine in za čimprejšnjo izpeljavo volitev za upravljanje te ustanove. Okoliškim občinam se namreč ponuja edinstvena priložnost, da ovrednotijo svojo avtonomijo v interesu celotnega svojega prebivalstva. Po določilih državnega zakona o volitvah pokrajinskega sveta, ki ga je ustavno sodišče končno »raztegnilo« tudi na Tržaško, bodo le-te prvič imele pravico izvoliti polovico pokrajinskih svetovalcev, konkretno 12. Zato je izrednega pomena, piše v tiskovnem poročilu SSK, da se tej pravici ne odrečejo, temveč da od vladnega komisarja in Dežele zahtevajo spoštovanje zadevne razsodbe in čimprejšnjo obnovitev demokratično izvoljene pokrajinske uprave. Vsako drugačno zadržanje ali omahovanje bi pomenilo, da se odpovedujejo svoji pravici do zakonito priznanega zastopstva v pokrajinskem svetu. Zato je SSK prepričana, da bodo omenjene občine tudi po svoji avtonomni presoji izbrale pravo pot.

Uspešen začetek koncertne sezone GM

Orkester med koncertom

(Foto Kroma)

V četrtek, 9. t.m., se je v veliki dvorani Kulturnega doma v Trstu odvijal prvi od osmih koncertov letošnje abonmajske sezone Glasbene matice. Tržaškemu občinstvu se je predstavil Pihalni orkester slovenske policije, ki je zaradi svoje kakovosti res dosegel evropsko raven. To je dokazal tudi na četrtekovem koncertu.

Orkester je pod taktirko dirigenta Milivoja Šurbka in z nastopom solistov Miloša Mlejnika (violončelo), Bojana Goriška (klavir) in Aljoše Deferrija (klarinet) izvedel pet skladb, ki jih je predvideval uradni spored: avantgardni *Koncert za klavir in pihala* S. Osterca, *Introdukcija, temo in variacije* za klarinet in orkester G. Rossinija, *Slike z Japonske* S. Konagaye, z različnimi glasbenimi zvrstmi (od trubadurstva do jazza) prepleten *Koncert za violončelo in pihalni orkester* F. Guldeter newyorško sliko skladbe *East Coast Pictures* N. Hessa. Številno občinstvo je izvajanje

orkestranagradilo z navdušenim ploskanjem. Poslušalcem so ugajale zlasti Konagayeve *Slike z Japonske* (še posebej zaradi živahnosti in ognjevitosti zadnjega stavka *Yagi Bushi*) ter Hessova *East Coast Pictures*.

Četrtekov otvoritveni koncert nove sezone GM je doživel lep uspeh in predstavljal prijetno novost. Občinstvo je to novost navdušeno sprejelo in izvajalcem ni dovolilo, da bi zapustili oder, tako da so morali izvesti še pet skladb za dodatek.

Lep uspeh in prijetna novost, smo torej rekli, ki pa v tej sezoni ne bo edina. Še pred božičnimi prazniki bo na zadnjem koncertu (21. decembra) v letošnjem letu nastopil Big Band RTV Slovenija z dirigentom Alojzom Kranjčanom in solistko Alenko Godec. Pred tem pa bo 12. decembra drugi abonmajski koncert, na katerem bo nastopil Godalni kvartet GM in na katerega se že intenzivno pripravlja.

Ivan Žerjal

V DSI o ženskem vprašanju

V ponedeljek, 13. t.m., je v Društvu slovenskih izobražencev predavala dr. Angelca Žerovnik (na sliki/Foto Kroma) na temo *Ženska konferenca v Pekingu in papeževo stališče o ženskem vprašanju*. Dr. Žerovnikova, sicer doktor defektoloških znanosti, je pozorno sledila 4. mednarodni konferenci o ženski, ki se je odvijala minulega septembra v Pekingu. Dejala je, da sta na pekinški konferenci prišli do izraza in se spopadli dve miselnosti: tista, ki je blizu naravnemu pravu in ki se zavzema za pravice ženske, ampak tudi za vrednotenje drugih njenih vlog in lastnosti (npr. materinstva in vzgoje), ter tista, ki je izraz feminističnega gibanja in ki postavlja v ospredje izrazito reprezentativno podobo ženske, ki naj bo totalno svobodna od vsakršnih »spon«, tudi družinskih.

Dalje je predavateljica obravnavala vsebino papeževega pisma ženskam *Mulieris dignitatem*, kjer je ženska predstavljena v več vlogah: tako se v tem pismu poudarja pomen materinstva, dostojanstva in spoštovanja ženske, spoštovanja med moškim in žensko ter med starši in otroci in komplementarnosti med moškim in žensko. Dr. Žerovnikova je poudarila pomen spoštovanja pravic in dostojanstva človeške osebe, tudi otrok, ki so potrebni družine. Le-

to gre postaviti v središče pozornosti, saj je družba v malem. O tem, je dejala, se v Pekingu v glavnem ni govorilo, zato konferenca tudi ni obrodila sadov, ki bi jih morala.

Dr. Angelca Žerovnik je podala tudi kritično oceno o zadržanju slovenskih predstavnic na pekinški konferenci, saj so se zelo izrazito in radikalno zavzele npr. za istospolno partnerstvo in za hedonistično vlogo ženske (kar le-te ne osvobaja in je ne dela enakopravne, pač pa jo ponovno postavlja v položaj predmeta), tako da so morali v Sloveniji precej dvigniti glas proti temu. Slovenija, je še dodala dr. Žerovnikova, do družine in njenega načina življenja ni prijazna, saj zanjo zelo malo skrbi. Tudi slovenska Cerkva pri tem ni dovolj glasna.

Zamenjava odbornikov v Nabrežini

Nabrežinski župan Giorgio Depangher je v skladu z novim zakonom, ki županom omogoča, da lahko sami določajo sestavo občinskih odborov, zamenjal dva odbornika, ki sta odstopila (Antona Gašperšiča in Giuliana Goata) z dvema novima (Michelejem Zanettijem in Danilom Verzeznassijem).

Zlasti Zanetti je precej znana politična osebnost, saj je bil v sedemdesetih letih predsednik tržaške Pokrajine na čelu levsredinske koalicije. Bil je tudi pobudnik mednarodne manjšinske konference v Trstu in med zagovorniki reforme psihiatričnega sistema, ki jo je izdelal znani Franco Basaglia. Sicer je bil eden izmed voditeljev tržaške Krščanske demokracije, zdaj pa simpatizira z Ljudsko stranko. V občinskem odboru bo odgovoren za proračun, finance in za gospodarske zadeve. Verzeznassi pa je pokrajinski funkcionar, ki se ukvarja s problematiko osebja. Svojčas je kot pravni konzulent že sodeloval z devinsko-nabrežinsko občino, sedaj pa bo vodil odborništvo za osebje in socialno skrbstvo.

To je že tretja zamenjava v devinsko-nabrežinskem občinskem odboru po zadnjih upravnih volitvah. Občinska uprava - in z njo občina sama - pa še vedno doživlja velike težave - začenši s problemom občinske tajnice -, ki v bistvu onemogočajo vsako normalno delovanje.

Martinovanje SKK

Martinovo je letos padlo ravno na soboto. Zato so se klubovci odločili, da bodo tudi sami proslavili sv. Martina in to s prijetno zabavo. Ob tej priložnosti so martinovanje priredili v župnijski dvoranci oz. na skavtskem sedežu na Proseku. Tam so kuhali klobase in se imenitno zabavali ob smešnih družabnih igrakah, vmes pa so še skočili na kak vrtljak ali drugo zabavo v luna-parku. Večer je res lepo uspel, saj se je martinovanja udeležilo kar lepo število mladih. Izkušnja pa je bila pozitivna tudi zaradi tega, ker so se klubovci tokrat povezali z mladino (v glavnem so bili to skavtje), ki deluje na Proseku in na Kontovelu in so tako spoznali novo stvarnost. Poleg tega pa je bilo to martinovanje zanimiva alternativna pobuda za vse tiste mlade, ki se radi zabavajo na pristen način.

Breda Susič

Don Luigiju Marcuzziju v spomin

V petek, 3. novembra, se je krščansko občestvo v Ogleju poslovilo od svojega zaslužnega župnika in dekana msgr. Luigija Marcuzzija. Somaševanje v baziliki je vodil g. nadškof ob udeležbi kakih 80 somaševalcev iz naše in tudi iz drugih škofij. Pel je domači cerkveni zbor. Udeležba vernega ljudstva je bila zelo številna, prišlo je okrog dva tisoč oseb. Vse to priča, da don Luigi ni bil le duhovnik po božjem Srcu, temveč tudi z

občeloševskimi vrlinami.

Msgr. Marcuzzi se je rodil v Pontablu 30. januarja 1922. Z družino se je pozneje preselil v Gorico in postal Goričan po srcu. Tu je obiskoval gimnazijo v malem semenišču, stopil v bogoslovno semenišče in bil posvečen v mašnika 21. junija 1947. Bil je torej iz zadnjega letnika, ki so ga še skupno obiskovali bogoslovci iz tedanje še enotne goriške nadškofije. Prvo službo je dobil kot kaplan pri Srcu Jezuso-

vem, toda že 1. 1950 je prišel v stolnico za stolnega kaplana. Tu se je vrget v delo posebno z mladino skupno z don Tunijem v župnijskem oratoriju in odločilno pripomogel, da je župnija kupila hišo v ulici Rabatta, kjer se še danes zbira mladina. Kot stolni vikar je bil tudi do nas Slovencev vedno razumevajoč in poln dobre volje. Skoro deset let je ostal v stolnici, ko ga je nadškof 1. 1958 imenoval za župnika v Vilešu. Toda čakalo ga je še odgovornejše mesto. Leta 1969 je šel za župnika-dekana v Oglej, ko je to mesto zapustil msgr. Peter Coccolin. Tam se je posvetil župnji in oglejski baziliki, saj je ta najodličnejši starokrščanski spomenik pri nas. Srečaval se je ne samo s preprostimi verniki, temveč tudi z odličnimi osebnostmi, ki so obiskovale baziliko in se seveda ustavile tudi pri župniku-dekanu.

Sproščeno in duhovito je znal občevati z vsakomer. Zato so verniki s težkim srcem sprejeli njegovo odločitev, ko se je leta 1987 iz zdravstvenih razlogov odpovedal župnji. Toda kljub slepoti, ki ga je prizadela, je ostal med svojimi ljudmi. Verniki so mu z vso skrbjo lajšali njegovo stanje. Nazadnje se je moral zateči v bolnišnico usmiljenih bratov v Gorici. Tu je bival nekaj mesecev in ves čas bil deležen ljubezenske skrbi nekdanjih vernikov in sbratov. Malo pred vsemi svetimi je moral v civilno bolnišnico, kjer ga je Bog poklical k sebi na predvečer praznika, da je naslednji dan lahko obhajal praznik skupno z vsemi svetimi v božjem kraljestvu. Pogreb je bil - kot smo omenili - v petek, potem ko smo obhajali dan vseh vernih duš dan.

Dragi Luigi, Bog te je z boleznijo hudo preizkušal, a zdaj se kot svetopisemski Job veseliš pri njem. Počivaj v miru.

Tvoj nekdanji stolni sovkar

OBVESTILA

● **NABIRKA SLOVENSKE VINCENCIJEVE KONFERENCE ZA BEGUNCE:** v trgovini Fortunato, ul. Paganini 2 v Trstu, sprejemajo denarne prispevke za begunce v Ajdovščini in v Novem Mestu; hrano in oblačila lahko izročite v Sv. Križu v župnišču ali s. Angelini v poslopju stare šole. Bog povrne vsem dobrotnikom!

● **GORICA.** V galeriji Katoliške knjigarne na Travniku razstavlja tržaški slikar **Boris Zulian**. Razstavo si lahko ogledate do 5. decembra po urniku knjigarne.

● **GORICA.** V petek, 17. t.m., bo gost krožka A. Gregorčič urednik revije **Mag Danilo Slivnik** v komorni dvorani ob Katoliškem domu ob 20.30.

● **PD MAČKOLJE** vabi na večer z tematiko *Židje včeraj in danes* v soboto, 18. novembra, ob 20. uri v Srenjski hiši v Mačkoljah. Gost večera bo časnikar Filip Fischer.

● **SSG.** Gostovanje Prešernovega gledališča-Kranj. F.G. Lorca - *Dom Bernarde Alba*, Režija Bojan Jablanovec. V petek, 17. t.m., ob 20.30 abonma red A in D; v soboto, 18. t.m., ob 20.30 abonma red B, E in F; v nedeljo, 19. t.m., ob 16. abonma red C, v Kulturnem domu v Trstu. V ponedeljek, 20. t.m., ob 20.30 abonma red A; v torek, 21. t.m., ob 20.30 abonma red B, v Kulturnem domu v Gorici.

Sergej Sergejevič Prokofjev - *Peter in volk* - Režija Sergej Verč. V nedeljo, 19. t.m., ob 11. uri v Kulturnem domu v Trstu.

● **GORICA.** V soboto, 18. novembra, bo ob 10.30 **otvoritev novega centra za prvi sprejem** goriške Karitas na Placuti.

● **GORICA.** V nedeljo, 19. t.m., bo v cerkvi Srca Jezusovega slovesna namestitev slike patra Marka iz Aviana.

● **NOVA GORICA.** Kulturni dom prireja v petek, 17. t.m., na gradu Dobrovo ob 20. uri koncert klavirskega Tria Orlando.

V torek, 21. t.m., prireja ob 19. uri na Kostanjevici koncert godalnega kvarteta Slovenske filharmonije.

DAROV

Za slov. misijonarje na Madagaskarju: N.N. 1.000.000 lir.

Za slov. misijonarje: N.N. Mavhinje 50.000 lir; v spomin na predrago Rezko Furlanovo daruje Sonja Stibel 50.000 lir.

Za Kat. dom: N.N. 1.000.000 lir.

Za Pastirčka: N.N. 100.000 lir.

Za zbor Rupa-Peč: ob 19. obletnici smrti Filipa Tomažič daruje žena Kristina 100.000 lir.

Za cerkev v Nabrežini: Terčon 85.000; Furlan 15.000; Radovič 20.000; Pertot 5.000; Trobec 35.000; Pupis 35.000; Panizz. 10.000; skavti 28.000; ob krstu Alberta Paoli 50.000; Vera in Zdravko Caharija 100.000; Petelin 70.000; Gruden 5.000; Metlikovec 15.000; Caharija 35.000; ob krstu Tereze Budin 100.000; Vitez 10.000; Konjc 15.000; Merluzzi 50.000; Kakeš 100.000 lir.

Za revne: Vera in Zdravko Caharija 100.000 lir.

Za barvna okna v Bazovici: Silvja Caharija 10.000; Jelka Bak 50.000; Dora Živic ob 10 obletnici smrti mame Marije 200.000 lir.

Za sklad Mitja Čuk: N.N. v spomin Marte Werk 100.000 lir.

Za cerkev v Gabrjah: N.N. 50.000; N.N. 100.000. Za cvetje: N.N. 5.000; N.N. 15.000; N.N. 5.000 lir.

Peč. Za cvetje: Pavšič-De Fraia 20.000 lir.

Za cerkev v Doberdobu: namesto cvetja na grob svakinje in tete Elde Ferletič družini Podveršič Franc in Podveršič Damjan 500.000 lir.

ČESTITKE

Ob rojstvu male **Mihale** čestita sekcija SSK mamič Gabrijeli in zvestemu članu očetu Avguštinu.

ZAHVALA

♦ **Marijine sestre Čudodelne svetinje** iz Gorice, Corso Italia 120 se iskreno zahvaljujejo Zdrženju neposrednih obdelovalcev za številne košare z najrazličnejšimi sadovi domače zemlje, ki jih je blagoslovil nadškof p. Anton Vitale Bommarco na zahvalno nedeljo v Števerjanu.

♦ **Zavod sv. Družine** se iskreno zahvaljuje za sadeže zemlje in za delo pridnih rok vernikom slovenske duhovnije sv. Ivan, Zvezi neposrednih obdelovalcev, župljanom iz Rupe-Peči, vernikom iz Štandreža. Vsem stoter Bog povrni!

KATOLIŠKI GLAS

Tednik

List je nastal po združitvi goriškega tednika »Slovenski Primorec« in tržaškega »Teden«. Prva številka »Katoliškega glasa« je izšla 2. februarja 1949.

Registriran na goriškem sodišču pod št. 5 dne 28.01.1949.

Odgovorni urednik:
Andrej Bratuž

Izdaja: Zadruga Goriška Mohorjeva
Riva Piazzutta 18 - Gorizia - P.I. 00480890318
Tiska: Tiskarna Budin
Riva Piazzutta 18 - Gorizia

Letna naročnina v lirah:

Italija	55.000
Slovenija	55.000
inozemstvo	80.000
zračna pošta	100.000

Oglasi in osmrtnice: 1 modulo (5 cm višine v enem stolpcu) 45.000 lir + 19% IVA. Možne so sestave z več enako velikimi moduli, ne pa vmesne mere.

Član:

ZDRUŽENI ITALIJANSKI
KATOLIŠKI TEDNIK

ZVEZA ITALIJANSKIH
KATOLIŠKIH TEDNIKOV

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

Cecilijanka 95

37. revija goriških pevskih zborov.

Sodelujejo tudi zbori iz Tržaške, videmske pokrajine, Koroške in Slovenije.

Letošnja revija je
posvečena skladatelju **Emilu Komelu**
ob 120-letnici rojstva.

GORICA - Kulturni dom

Sobota, 18. novembra, ob 20.30

Nedelja, 19. novembra, ob 16. uri.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

Vljudno Vas vabimo v razstavne prostore Katoliške knjigarne na predstavitev zbirke posvetnih skladb Emila Komela

ZELEN JE LOG

ki je izšla ob 120-letnici skladateljevega rojstva. Pesmarico bo predstavila muzikologinja Tatjana Gregorič.

Petek, 17. novembra, ob 18. uri.

ŽUPNIJA SV. SILVESTRA - PEVMA OSLAVJE KULTURNO DRUŠTVO SABOTIN RAJONSKI SVET PEVMA-ŠTMAVER-OSLAVJE

vabijo na spominsko svečanost ob 20-letnici smrti

Toneta KRALJA

O umetniku bo spregovoril zgodovinar prof. Marko Vuk, sodelovala bosta MoPZ Štmaver in MePZ F.B. Sedej.

Župnijska cerkev v Pevmi, 23. novembra ob 20.30.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ in ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA

vljudno vabita na

prireditve ob pomembnih obletnicah štandreške skupnosti

700-letnica nastanka Štandreža

70-letnica ustanovitve štandreške župnije

30-letnica župnijskega doma Anton Gregorčič

30-letnica ustanovitve Prosvetnega društva Štandrež

30-letnica poslikave (Tone Kralj) štandreške cerkve

♦ **Sobota, 25. novembra 1995, ob 20. uri** v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu predstavitev publikacije *Župnijska skupnost v Štandrežu skozi stoletja*. Knjigo bo predstavila prof. Verena Koršič-Zorn. Sodeluje štandreški cerkveni zbor.

Ob 21. uri v župnijski kapeli odprtje razstave *Liturgični predmeti in paramenti ter dokumenti župnije sv. Andreja apostola*.

♦ **Nedelja, 26. novembra 1995, ob 17. uri** v župnijski dvorani proslava 30-letnice župnijskega doma Anton Gregorčič. Sodelujejo: štandreški mladinski zbor, gojenci štandreške glasbene šole, mešani zbor Štandrež, člani dramske skupine. Režija Emil Aberšek.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO
EMIL KOMEL - GORICA

KONCERTNA SEZONA 1995/96

Četrtek, 30. novembra 1995 ob 20.30

Glas in klavir

Irena Baar, Alenka Šček

Komorna dvorana SCGV, Drevored 20. Septembra 85

Četrtek, 25. januarja 1996 ob 20.30

Glasba 19. stol. v goriških arhivih

Alessandro Arbo in vokalno-instrumentalna skupina

Komorna dvorana SCGV, Drevored 20. Septembra 85

Petek, 16. februarja 1996 ob 20.30

Od Trubarja do Ramovša

Gallus Consort

Komorna dvorana SCGV, Drevored 20. Septembra 85

Torek, 19. marca 1996 ob 20.30

Duodena Cantitans Capella Rudolphina

vodi Petr Danek

Baročna dvorana cerkve sv. Ignacija v Gorici

Petek, 29. marca 1996, ob 20.30

Beethoven

Axel Wilczok, violina

Sijavuš Gadžijev, klavir

Dvorana Pokrajinskega muzeja na goriškem gradu

Ponedeljek, 22. aprila 1996 ob 20.30

Slowind

Pihalni kvintet

Sodeluje Tomaž Lorenz

Komorna dvorana SCGV, Drevored 20. Septembra 85.